

STATUSRAPPORT

2011-2016

Colofon

Ontwerp: Avant la lettre

INHOUDSOPGAVE

1. Evaluatie COGEM	4
2. Taak en rol van de COGEM	5
3. Inrichting van de COGEM	6
4. Advisering en signalering	8
4.1 Adviezen en de vergunningverlening	8
4.2 Informerende taak: signaleringen	10
5. Onderzoeksprogramma	11
6. Symposia en workshops	12
7. Publicaties van de COGEM (2011-2016)	13
7.1 Analyse adviezen en signaleringen	15
8. Communicatie	18
9. Evaluatie 2011	21
9.1 Bevindingen	21
9.2 Aanbevelingen evaluatiecommissie 2011 en acties COGEM	22
Bijlagen	25
I. Wet Milieubeheer	26
II. Reglement van Orde	29
III. Richtlijn 'Minderheidsstandpunten', bijlage bij reglement van orde	34
IV. Criteria voor uitbrengen persberichten door de COGEM	36
V. Interne Notitie Perscontacten leden	38
VI. Procedure COGEM onderzoeksprojecten	40
VII. Samenstelling COGEM: leden, expertises en werkgevers	42
VIII. COGEM Publicaties & activiteiten 2011 - 2015	45

1. EVALUATIE COGEM

In de Wet Milieubeheer (§ 2.3) is vastgelegd dat de Commissie Genetische Modificatie (COGEM) elke vier jaar een rapport uitbrengt waarin ten minste de taak, de samenstelling, de inrichting en de werkwijze van de COGEM aan een onderzoek wordt onderworpen en voorstellen voor verbetering worden gedaan (zie bijlage I). De minister van Infrastructuur en Milieu (IenM) zendt dit rapport, voorzien van haar standpunt, aan de beide Kamers der Staten-Generaal.

Eerdere evaluaties van de COGEM vonden plaats in 2003, 2007 en 2011. De huidige evaluatie was gepland voor najaar 2015, maar vanwege de drukke werkzaamheden is (met instemming van IenM) de evaluatie uitgesteld tot voorjaar 2016.

Uit de Wet milieubeheer volgt dat de evaluatie de verantwoordelijkheid van de COGEM is. Er worden geen criteria of voorwaarden genoemd waaraan de evaluatie moet voldoen. Hoewel de COGEM derhalve kan volstaan met een zelfevaluatie, acht het Dagelijks bestuur dat geen wenselijke situatie. Daarom heeft het Dagelijks bestuur van de COGEM ervoor gekozen om net als in 2011 de evaluatie te laten uitvoeren door een externe visitatiecommissie.

Het rapport van deze visitatiecommissie zal, samen met de reactie van de COGEM op het rapport door het Dagelijks bestuur aan de staatssecretaris worden aangeboden.

FOCUS EVALUATIE 2016

De focus van de evaluatie is door het Dagelijks bestuur verwoord als: *'is de COGEM bij de tijd en is ze goed voorbereid'*. De COGEM opereert in een werkterrein dat nog volop evolueert. De wetenschappelijke ontwikkelingen gaan onverminderd hard verder (en misschien zelfs steeds sneller), de discussie in Nederland over genetische modificatie lijkt af te zwakken, de regelgeving wordt steeds meer Europees bepaald, welke toepassingen onder de juridische definitie van 'genetische modificatie' vallen is onderwerp van discussie, de politieke besluitvorming is sterk gepolariseerd, etc.

PLAN VAN AANPAK

De evaluatiecommissie baseert zich bij haar oordeelsvorming op de volgende bronnen:

- Dit zogenoemde statusrapport met de belangrijkste gegevens over de COGEM aangaande de afgelopen 4 jaar;
- Andere publicaties die naar de mening van de evaluatiecommissie mogelijk van belang zijn, zoals een onderzoeksrapport dat de COGEM heeft laten opstellen naar de consistentie van haar adviezen over werkzaamheden met chimere virussen;
- Het evaluatierapport 2011;
- Interviews: met COGEM leden, de 'primaire klanten' IenM en Bureau GGO, stakeholders zoals het BVF-platform, Tweede Kamer (Vaste Kamercommissie IenM) etc.;
- De evaluatiecommissie heeft verder toegang tot alle COGEM publicaties, documenten, verslagen van bijeenkomsten etc..

2. TAAK EN ROL VAN DE COGEM

DE WETTELIJKE TAKEN VAN DE COGEM

De taken van de COGEM zijn vastgelegd in de Wet Milieubeheer (artikel 2.27). Hierbij worden de twee taken onderscheiden, een adviserende en een informerende:

1. De commissie heeft tot taak de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu (IenM) op diens verzoek of uit eigen beweging te adviseren over de indeling van risicogroepen bij vervaardiging en handelingen met ggo's. En over de veiligheidsmaatregelen die m.b.t. de onderscheiden risicogroepen ter bescherming van mens en milieu moeten worden getroffen, inbegrepen de eisen die aan deskundigheid van bij de werkzaamheden betrokken personen moeten worden gesteld. In concreto betekent dat
 - De Staatssecretaris c.q. vergunningverlenende instantie, te adviseren over kennisgevingen en over aanvragen om vergunning, voor zover die betrekking hebben op werkzaamheden met ggo's.
 - De Inspectie Leefomgeving en Transport, die belast is met het toezicht op werkzaamheden met ggo's, te adviseren met betrekking tot dat toezicht.
2. Op verzoek van de Staatssecretaris van IenM of andere betrokken Ministers, dan wel uit eigen beweging informeert de COGEM de betrokken bewindspersoon of -personen indien aan genetische modificatie ethische of maatschappelijke aspecten zijn verbonden die naar oordeel van de COGEM van belang zijn.

WERKTERREIN VAN DE COGEM

Het werkveld van de COGEM omvat alle gebieden in de biotechnologie waarbij genetische modificatie wordt toegepast, van landbouw tot medische toepassingen en van laboratoria tot commerciële introductie. De COGEM adviseert echter niet over voedsel- of veevoederveiligheidsvraagstukken of over mogelijke risico's voor behandelde patiënten bij medische toepassingen.

ACTIVITEITEN ONDERSTEUNEND AAN DE WETTELIJKE TAKEN

Ter ondersteuning van haar activiteiten beschikt de COGEM over een eigen onderzoeksbudget. Dit wordt ingezet om derden onderzoeksprojecten te laten uitvoeren (zie Hfst. 5). Verder organiseert de COGEM ook workshops en symposia (zie Hfst. 6).

3. INRICHTING VAN DE COGEM

De Staatssecretaris van IenM benoemt de voorzitter en de maximaal 20 leden van de COGEM. Omdat 20 leden te weinig zijn om het hele werkveld van de COGEM te bestrijken, kent de COGEM ook nog maximaal 20 buitenleden die aangesteld worden door het dagelijks bestuur. In de praktijk is er geen verschil tussen leden en buitenleden. Op verzoek van IenM is in het Reglement van Orde opgenomen dat bij een eventuele stemming er ten minste evenveel leden als buitenleden aanwezig moeten zijn. Formele stemmingen binnen de COGEM zijn echter uitermate zeldzaam.

Alle (buiten)leden van de COGEM worden benoemd op basis van hun (wetenschappelijke) expertise. De benoeming is op persoonlijke titel en niet als vertegenwoordiger van een organisatie.

De COGEM is onderverdeeld in vier subcommissies:

- Subcommissie Landbouw
- Subcommissie Medisch Veterinair
- Subcommissie Ethiek en Maatschappelijke Aspecten
- Subcommissie Ingeperkt Gebruik

De subcommissie Landbouw bereidt adviezen en signaleringen voor op het gebied van genetische gemodificeerde planten, gewassen of plantpathogenen. De subcommissie Medisch Veterinair bereidt de adviezen en signaleringen voor op het gebied van medisch en veterinair onderzoek, of dier en mens-pathogenen. Subcommissie Ethiek en Maatschappelijke Aspecten houdt zich bezig met de signalerende taak. De subcommissie Ingeperkt Gebruik leidt een slapend bestaan.

Het Dagelijks bestuur van de COGEM wordt gevormd door de voorzitter van de COGEM en de voorzitters van de 4 subcommissies.

Voor specifieke vraagstukken doet de COGEM soms een beroep op externe deskundigen. Deze worden als zodanig vermeld in de betreffende publicaties.

De subcommissies en het Dagelijks bestuur vergaderen 6x per jaar. Daarnaast is er één keer per jaar een plenaire vergadering voor alle leden.

BELEID INTEGRITEIT EN VOORKOMEN BELANGENVERSTRENGELING LEDEN

Vanwege hun voor de COGEM noodzakelijke en gewenste expertise, zijn veel leden actief binnen het veld van de genetische modificatie. Dit kan potentieel tot belangenverstrengelingen leiden.

Om dit te voorkomen heeft de COGEM regels opgesteld:

- Ten eerste moet openheid betracht worden over mogelijke belangenconflicten.
- Ten tweede mogen leden niet adviseren over vergunningen e.d. waarbij zij betrokken zijn, of over vergunningen in hun directe werksfeer.
- Ten derde worden leden bij hun aantreden gevraagd een zogenaamde integriteitsverklaring te ondertekenen.

PROCEDURES

Om helderheid te verkrijgen over mogelijke belangenconflicten worden de leden jaarlijks gevraagd een formulier in te vullen waarin ze hun belangen kenbaar maken. Dit betreft

zowel directe werkgevers, nevenfuncties, verkregen onderzoeksgelden en persoonlijke financiële belangen.

De voorzitter van de COGEM heeft bij aanvang van het lidmaatschap (en daarna zo vaak als nodig mede naar aanleiding van de jaarlijks bijgewerkte belangenverklaringen) een gesprek met ieder commissielid over nevenactiviteiten of andere belangen die de onafhankelijkheid van de meningsvorming binnen de COGEM in het geding kunnen brengen. Zo nodig worden tijdens deze gesprekken nadere afspraken gemaakt om belangenconflicten te voorkomen. De formulieren worden via de COGEM website openbaar gemaakt.

Daarnaast moeten alle leden een vertrouwelijkheidsverklaring en een integriteitsverklaring ondertekenen.

Leden die op enigerlei wijze betrokken zijn bij vergunningaanvragen e.d. worden niet om advies gevraagd en hebben geen inbreng bij het opstellen van het betreffende advies. Dit geldt zowel bij behandeling in een vergadering als bij schriftelijke afhandeling. De voorzitter van de COGEM en betrokken subcommissievoorzitter, daarbij ondersteund door de secretaris, zien hierop toe. In de adviezen wordt expliciet vermeld als leden wegens mogelijke belangenconflicten niet betrokken waren bij de totstandkoming.

SECRETARIAAT

De werkzaamheden van de COGEM worden ondersteund door een secretariaat dat gevestigd is in Bilthoven. Hoewel formeel in dienst van VWS (RIVM) zijn de leden van het secretariaat alleen verantwoording schuldig aan het Dagelijks bestuur. Het secretariaat bestaat uit: 3 coördinatoren die elk verbonden zijn aan een van de subcommissies, 3 stafmedewerkers, een secretaresse en een (algemeen) secretaris.

4. ADVISERING EN SIGNALERING

Adviezen en signaleringen worden voorbereid door de subcommissies waarbinnen het onderwerp valt. De uiteindelijke conceptadviezen worden aan alle leden van de COGEM ter goedkeuring voorgelegd. Adviezen en signaleringen zijn dan ook niet van een bepaalde subcommissie maar worden door de gehele COGEM gedragen.

4.1 ADVIEZEN EN DE VERGUNNINGVERLENING

Voor alle activiteiten of handelingen met genetisch gemodificeerde organismen (ggo's) of genetische modificatie is een vergunning vereist. De regelgeving is Europees bepaald en vastgelegd in een aantal Richtlijnen en Verordeningen. Deze regelgeving is in Nederland geïmplementeerd in het Besluit ggo en de Regeling ggo.

Bij de vergunningverlening voor ggo-activiteiten worden drie categorieën onderscheiden:

1. **Ingeperkt Gebruik (IG).** Dit zijn vergunningen voor werkzaamheden in laboratoria, dierverblijven, kassen etc. Vergunningverlening is een nationale aangelegenheid. Het Bureau GGO, een onderdeel van het RIVM, is de (door IenM) gemandateerde vergunningverlener (m.u.v. vergunningen voor het RIVM, die door IenM afgehandeld worden).

Bij IG worden 4 'veiligheidsniveau's' onderscheiden. Bij de laatste herziening van het Besluit ggo is bepaald dat voor het laagste (c.q. veiligste) niveau niet langer een beschikking noodzakelijk is, maar dat de aanvrager kan volstaan met een kennisgeving.

2. **Introductie in het Milieu (IM).** Hieronder vallen veldproeven met gg-gewassen maar ook klinische genterapie- of veterinaire studies. Opgemerkt moet worden dat onder de juridische definitie van genterapie niet alleen het inbrengen van DNA of genen in de cel van de mens, maar alle experimenten met ggo's bij mensen vallen (dus ook het testen van gg-vaccins of experimenten met gg-bacteriën). Bij klinische studies wordt onder de ggo-regelgeving alleen de risico's voor het milieu (d.w.z. anderen dan de patiënt) beoordeeld. Veiligheid van de patiënt is een medisch-ethische afweging die door de CCMO beoordeeld wordt.

IM is een nationale vergunningverleningsprocedure waarbij IenM de vergunning afgeeft. Het Bureau GGO bereidt de vergunningverlening voor bij veldexperimenten met gg-gewassen. Bij genterapie is het 'Loket genterapie' het aanspreekpunt voor vergunningaanvragers. In het loket participeren CCMO, Bureau GGO en COGEM. Het loket is ondergebracht bij het RIVM.

3. **Markttoelatingen (MA).** Markttoelatingen betreffen vergunningen voor commerciële activiteiten met ggo's. Vergunningverlening voor markttoelatingen van ggo's is geen nationale aangelegenheid, maar betreffen gecentraliseerde EU-procedures. Een afgegeven vergunning voor markttoelating geldt dan ook voor alle EU-lidstaten. Het gaat te ver om hier alle procedures en besluitvorming e.d. toe te lichten, maar het belangrijkste is dat binnen de Europese vergunningsprocedure elke Europese lidstaat in de gelegenheid gesteld wordt om het ingediende dossier te beoordelen op de veiligheid voor mens en milieu en opmerkingen en eventuele vragen om additionele informatie naar voren te brengen. Het besluit over toelating wordt in principe genomen via stemming van de lidstaten.

Onderscheid moet gemaakt worden tussen markttoelatingen voor gg-gewassen of hun producten en gg-medicijnen (incl. gg-vaccins en veterinaire gg-geneesmiddelen, e.d.). Bij de teelt of import van (producten van) gg-gewassen speelt de *European Food Safety Authority* (EFSA) en bij medicijnen de *European Medicines Agency* (EMA) een centrale rol. Deze organisaties bepalen of een dossier volledig is en voldoet aan de door hen opgestelde eisen voor de risicoanalyse. Ze voeren ook risicoanalyses uit of laten die uitvoeren.

Een groot verschil is dat bij de EMA procedure alles vertrouwelijk is, inclusief het feit dat er een vergunningaanvraag ingediend is. Terwijl de EFSA procedure grotendeels openbaar is.

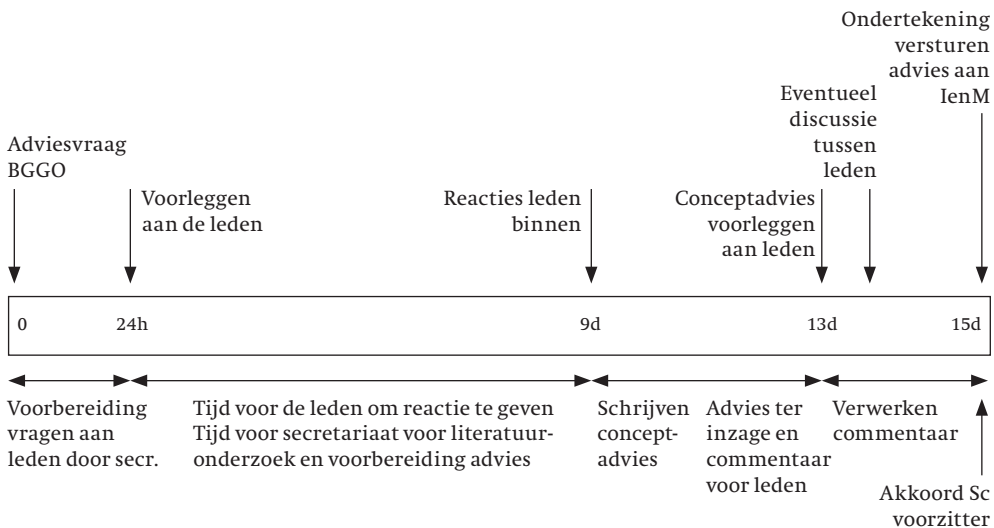
COGEM ADVISERING

De COGEM wordt altijd om advies gevraagd bij 'Introductie in het Milieu' en 'Markttoelatingen'. Bij Ingeperkt Gebruik wordt de COGEM alleen om advies gevraagd als het activiteiten betreft die niet met behulp van de Regeling ggo ingedeeld kunnen worden zoals experimenten met nog niet geclassificeerde organismen, nieuwe type experimenten, chimere virussen etc. De adviezen van de COGEM zijn niet bindend.

Behalve adviezen over vergunningaanvragen brengt de COGEM ook gevraagd of ongevraagd generieke adviezen uit. Dergelijke adviezen worden bijvoorbeeld uitgebracht als de COGEM verschillende keren is gevraagd om te adviseren over vergelijkbare vergunningaanvragen. Ook kunnen generieke adviezen betrekking hebben op de milieurisicoanalyse-methodiek.

ADVIESPROCEDURE EN TIJDSTERMIJNEN

De COGEM heeft voor IG adviesvragen 14 à 15 dagen. De gevolgde procedure om tot een advies te komen in is de onderstaande figuur weergegeven (de interne tijdsaanduidingen zijn indicatief).

Bij IG adviezen worden vier leden om advies gevraagd om het conceptadvies te kunnen opstellen. Voor Introductie in het Milieu en Markttoelatingen zijn de adviesperiodes langer, ca zes weken. De gevolgde procedure is eender, m.u.v. het feit dat deze adviesvragen aan alle leden van de betreffende subcommissie worden voorgelegd. Bij IM vergunningaanvragen adviseert de COGEM in dezelfde zes weken periode dat de conceptbeschikking ter inzage ligt van het publiek. Het COGEM advies komt dus gelijktijdig met de bezwaarschriften van mogelijke belanghebbenden.

KWALITEITSBORGING

Om de kwaliteit en consistentie te borgen van COGEM publicaties zijn er een aantal instrumenten. De belangrijkste kwaliteitsborging is dat alle adviezen en signaleringen aan alle COGEM leden ter commentaar worden voorgelegd, voordat ze gepubliceerd worden. Daarnaast zijn er nog een aantal andere maatregelen genomen. De medewerker van het secretariaat die de publicatie voorbereidt (de behandelaar) wordt bijgestaan door een andere medewerker ('buddy') die als klankbord fungeert en de publicatie doorleest en becommentarieert. De secretaris van de COGEM leest en becommentarieert elke publicatie voordat

die aan de leden wordt voorgelegd ter commentaar en elke publicatie voordat die ter finale goedkeuring aan de COGEM voorzitter wordt voorgelegd. De subcommissievoorzitter moet elk advies of signalering goedkeuren dat door hun subcommissie is voorbereid, voordat de publicatie aan de COGEM voorzitter wordt voorgelegd. Elke publicatie wordt aan de COGEM voorzitter voorgelegd ter goedkeuring en ondertekening.

Indien advies wordt gevraagd over een onderwerp waarover binnen de COGEM onvoldoende expertise aanwezig, worden één of meerdere externe experts ingeschakeld. Deze externe experts moeten een vertrouwelijkheidsverklaring ondertekenen en mogen niet bij de vergunningaanvraag e.d. betrokken zijn. In het conceptadvies wordt de betrokkenheid van externe experts vermeld.

MINDERHEIDSSTANDPUNT

In de Wet milieubeheer (artikel 2.37, 1 & 2) is de mogelijkheid van het opnemen van een minderheidsstandpunt bij adviezen van de COGEM expliciet vastgelegd. Er staat dat adviezen en signaleringen in overeenstemming met de mening van de meerderheid van de (buiten) leden van de commissie worden uitgebracht. Ingebrachte minderheidsstandpunten (schriftelijk of ter vergadering) worden desgewenst in of bij de adviezen vermeld. De COGEM heeft mede daarom als bijlage bij haar reglement van Orde een 'Richtlijn minderheidsstandpunt' opgenomen met als doel om de kaders en de procesafspraken over eventuele minderheidsstandpunten binnen de commissie vast te leggen.

Minderheidsstandpunten spelen alleen bij adviezen. Bij signaleringen geeft de COGEM een overzicht van alle relevante argumenten en gegevens die rond het onderwerp spelen, zonder zelf een standpunt in te nemen. Dit betekent dat bij signaleringen er zelden sprake kan zijn van een afwijkende mening die niet in de argumentatie tot zijn recht komt. Deze zal immers in het totale overzicht opgenomen moeten zijn. Minderheidsstandpunten bij adviezen zijn uitzonderlijk, mede omdat de COGEM het voorzichtigheidsprincipe hanteert in haar advisering. Indien er wetenschappelijke argumenten zijn om een hoger veiligheidsniveau of meer beschermende (inperkende) maatregelen te adviseren zal dit de lijn van het advies zijn. In de afgelopen 5 jaar is er één keer een minderheidsstandpunt in een advies opgenomen.

4.2 INFORMERENDE TAAK: SIGNALERINGEN

In het kader van haar informerende taak brengt de COGEM (gevraagd en ongevraagd) signaleringen uit. In haar signaleringen geeft de COGEM geen oordeel of advies, maar schetst de situatie of het onderwerp en geeft alle argumenten en zienswijzen in het maatschappelijke debat weer. Signaleringen zijn bedoeld ter ondersteuning van de beleidsvorming of de politieke besluitvorming. De onderwerpen van de signalering variëren sterk, maar hebben altijd betrekking op genetische modificatie. Het aantal door de COGEM uitgebrachte signaleringen is overigens een fractie van het aantal adviezen.

Naast de gewone signaleringen brengt de COGEM periodiek een zogenaamde trendsignalering biotechnologie uit ten behoeve van de Tweede Kamer. Deze trendmatige analyse van ontwikkelingen in de biotechnologie wordt opgesteld samen met andere organisaties, waarbij de COGEM penvoerder is. Voorjaar 2016 zal de 4e trendanalyse verschijnen, opgesteld door Gezondheidsraad en COGEM met ondersteuning van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR).

5. ONDERZOEKSPROGRAMMA

De COGEM beschikt over een eigen onderzoeksbudget ter ondersteuning van haar adviserende en signalerende taken. De omvang van het onderzoeksbudget laat geen langjarig onderzoek of uitvoerig laboratoriumonderzoek toe. In de meeste gevallen zullen de onderzoeksprojecten dan ook literatuuronderzoek betreffen of kleinschalige experimenten.

Gezien het brede werkveld van de COGEM, variërend van de toepassing van ggo's in de landbouw tot grootschalige vaccinproductie, gentherapie of de ethisch-maatschappelijke aspecten van genetische modificatie, zijn de onderzoeksrapporten sterk wisselend van onderwerp.

Onderzoeksprojecten kunnen gericht zijn op toekomstige ontwikkelingen ter voorbereiding op mogelijke toekomstige vergunningaanvragen en adviesvragen, het vroegtijdig herkennen van nieuwe trends, of het verkrijgen van gegevens ter onderbouwing van geïgnaleerde trends. Ook kunnen onderzoeksprojecten gericht zijn op het verder verbeteren van de onderbouwing van adviezen of de vergunningverlening door gegevens te verzamelen over onderwerpen die nu spelen, en projecten die de gehanteerde risicoanalysemethodologie verder versterken of onderbouwen. Daarnaast wordt onderzoek verricht ondersteunend aan de activiteiten voor de Trendanalyse biotechnologie.

De inhoud en conclusies van door de COGEM opgedragen onderzoeksrapporten zijn voor rekening van de uitvoerders. De COGEM gebruikt de resultaten van het onderzoek om haar eigen conclusies te trekken, en de resultaten kunnen in adviezen en signaleringen verwerkt worden.

Onderzoeksrapporten worden vergezeld met een signalerende brief of advies aangeboden aan de staatssecretaris. In de afgelopen 5 jaar zijn er 40 onderzoeksrapporten verschenen (zie bijlage VIII).

Alle onderzoeksrapporten van de COGEM zijn te downloaden van haar website.

6. SYMPOSIA EN WORKSHOPS

De COGEM organiseert symposia en workshops om informatie (wetenschappelijke kennis en inzichten, argumenten van stakeholders etc.) te vergaren voor adviezen en signaleringen, haar (inter)nationale samenwerking te versterken of om de commissie te positioneren. In de periode 2011-2016 heeft de COGEM 11 symposia en workshops georganiseerd (zie Bijlage VIII). Een aantal van de bijeenkomsten waren samen met andere organisaties georganiseerd, waaronder EFSA, buitenlandse zusterorganisaties, en de Gezondheidsraad. Het gezamenlijk organiseren van symposia heeft verschillende redenen, zoals versterking van de kwaliteit van het symposium, verbreding van het draagvlak voor het symposium en beter bereiken doelgroep, verbetering en versterking van de samenwerking met de andere organisaties.

7. PUBLICATIES VAN DE COGEM (2011-2016)

De COGEM heeft in de afgelopen 5 jaar gemiddeld 63 publicaties (adviezen, signaleringen en signalerende aanbiedingsbrieven) per jaar uitgebracht. Dit is iets hoger dan het langjarig gemiddelde (ca. 57 over periode 14 jaar). Het aantal gevraagde adviezen en signaleringen bedroeg in de afgelopen 5 jaar gemiddeld 77% (in 2011 t/m 2015, respectievelijk 78%, 78%, 86%, 61% en 81%)

In de jaren met de hoogste productie bleek de COGEM tegen haar grenzen aan te lopen. Naast capaciteitsproblemen op het secretariaat om de grote werkdruk te het hoofd te bieden, werd er een grote wissel getrokken op de inzet van de leden. De leden voeren hun werkzaamheden voor de COGEM uit naast hun reguliere werkzaamheden. Uit maatschappelijke betrokkenheid zijn de leden actief voor de COGEM. Dit betekent dat er geen onbeperkt beroep op hen gedaan kan worden.

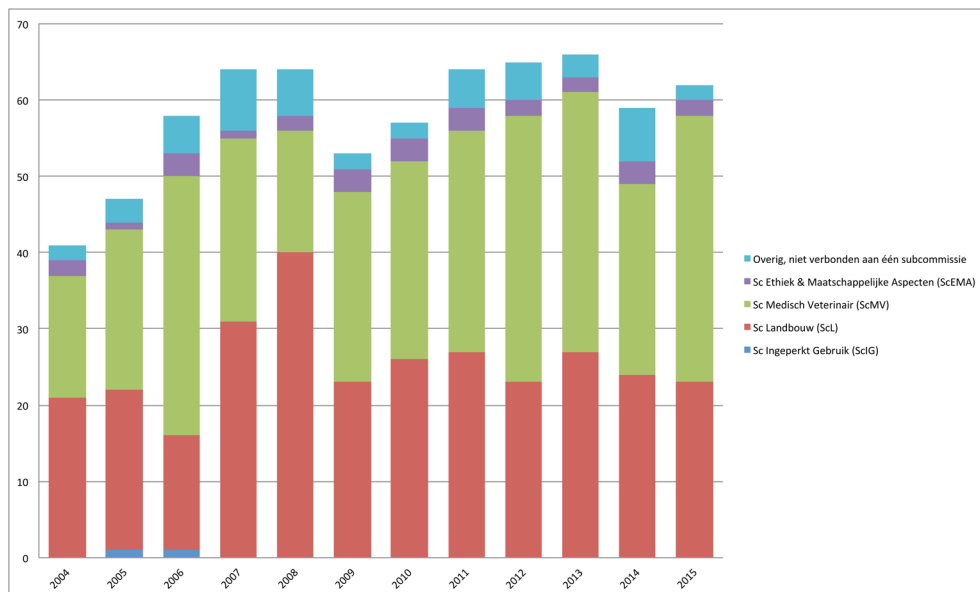
De werkdruk wordt grotendeels bepaald door adviesvragen over vergunningen. Ongevraagde adviezen en signaleringen hebben over het algemeen geen tijdslimiet en kunnen gespreid worden. De COGEM heeft geen invloed op het aantal adviesvragen of de spreiding in de tijd daarvan. Adviesvragen komen van de vergunningverlener of voort uit de Europese procedures (markttoelatingen EFSA, EMA).

Bij meerdere tegelijk lopende adviesvragen (over vergelijkbare onderwerpen) wordt een aanzienlijk tijdsbeslag op de leden gelegd, mede omdat de korte adviestermijnen niet toestaan dat zaken gespreid worden. In drukke periodes blijkt het steeds moeilijker voor veel leden om binnen de adviestermijnen te kunnen reageren. Een aantal van ca 65 publicaties lijkt de limiet voor de COGEM in haar huidige werkwijze.

De herziening door IenM van het Besluit ggo en de Regeling ggo heeft ook gevolgen gehad voor de publicaties van de COGEM. Behalve enkele adviezen en signaleringen over het nieuwe Besluit en de voorgenomen wijzigingen, heeft het ook geleid tot een verhoogd aantal adviezen over classificatie van organismen. Bij de inschaling van gg-werkzaamheden (op welk inperkingsniveau of veiligheidsniveau) is de pathogeniteitsclassificatie (1= niet pathogeen, 4 = hoogste pathogeniteit) van het uitgangsgewas van belang. In de vorige regeling werd weliswaar bij de inschaling gebruik gemaakt van de COGEM classificaties, maar waren deze niet opgenomen in de regeling. Nu zijn de lijsten met classificaties wel opgenomen in de regeling. Rond deze classificatielijsten bleek veel achterstallig onderhoud.

De grootste werkdruk ligt bij de subcommissie Medisch Veterinair. De meeste adviezen worden door deze commissie voorbereid (158 van 316 adviezen). Daarbij behandelen ze de meeste IG adviezen (met een tijdstermijn van 14 dagen) en zijn de adviesvragen over klinische studies en markttoelatingen vaak complexer dan bij de subcommissie Landbouw. Dat komt mede omdat de subcommissie Landbouw zich nog zelden hoeft te buigen over de omvangrijke vergunningdossiers voor markttoelating van teelt van gg-gewassen. De subcommissie Landbouw (124 van 316 adviezen) heeft in de afgelopen jaren wel een aantal complexe adviezen over verbetering van de risicoanalyse-methodiek uitgebracht, maar omdat daar geen tijdslimiet opzit, is de werkdruk voor de leden minder hoog. De subcommissie Ethiek en Maatschappelijke Aspecten stelt gemiddeld ca. 2 signaleringen per jaar op. Een onderverdeling van het aantal publicaties over de verschillende subcommissies en onderwerpen (typen vergunningen) is in de onderstaande grafieken weergegeven. Een lijst met alle publicaties is te vinden in bijlage VIII.

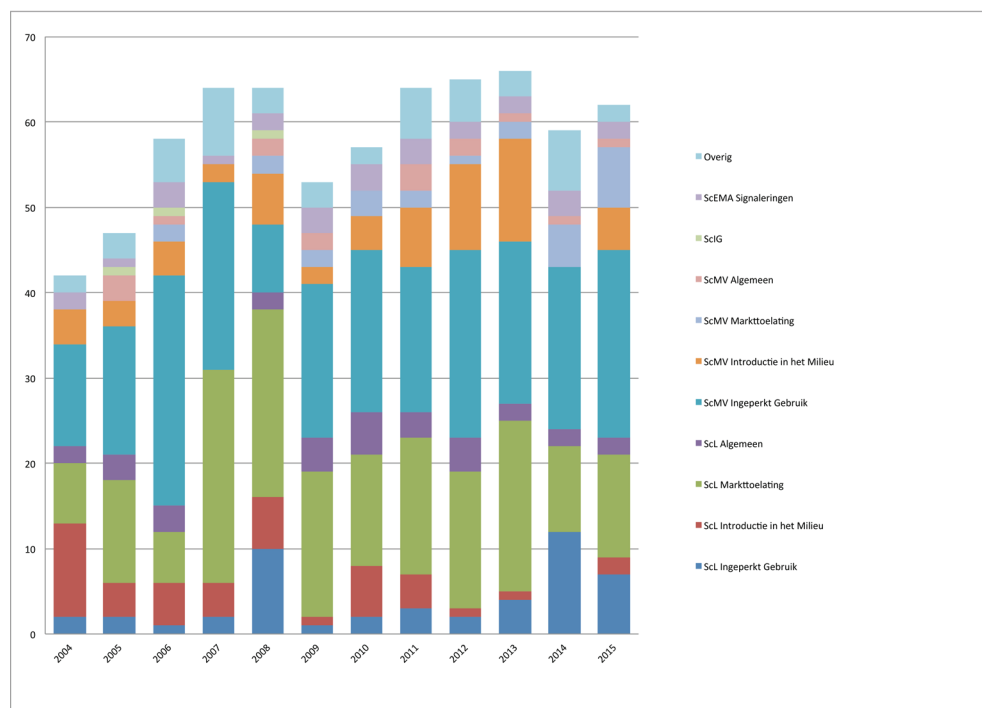
Figuur 1: Aantallen publicaties onderverdeeld naar subcommissie

Figuur 2: Publicaties onderverdeeld over de verschillende categorieën vergunningaanvragen

Figuur 3: Aantallen publicaties onderverdeeld naar subcommissie en categorie vergunningaanvragen

Gezien de ingezette lijn over de afgelopen jaren is het de verwachting dat het aantal vergunningaanvragen voor gentherapiestudies en toelatingen voor gg-medicijnen zal toenemen. Het aantal veldproeven met gg-gewassen zal zeer laag tot nagenoeg nul blijven. Het aantal importdossiers voor gg-gewassen of producten zal gelijk blijven. Of er teeltaanvragen voor gg-gewassen zullen worden ingediend zal er mede van afhangen hoe de zogenaamde ‘nationale teeltbevoegdheid’ in de EU gaat uitwerken. Sinds 2015 kunnen EU-lidstaten zelf besluiten of ze de teelt van gg-gewassen toestaan (waarbij eerst de normale Europese markttoelatingsprocedure gevolgd moet worden en de gg-gewassen dus beoordeeld zijn op veiligheid voor mens en milieu).

MINDERHEIDSTANDPUNT

December 2015 is een advies met een minderheidsstandpunt uitgebracht. Het betrof een advies over de classificatie van Humane papillomavirussen (CGM/151216-02). De meerderheid van de COGEM leden was van mening dat alle humane papillomavirussen in pathogeniteitsklasse 2 ingedeeld moeten worden. Twee leden van de subcommissie Medisch Veterinair waren van mening dat de papillomavirussen die geassocieerd zijn met baarmoederhalskanker in klasse 3 ingedeeld moeten worden. Op dit moment is nog niet bekend hoe IenM met het advies en minderheidsstandpunt omgaat.

7.1 ANALYSE ADVIEZEN EN SIGNALERINGEN

Hierboven zijn de adviezen van de COGEM ingedeeld naar het type van vergunningaanvraag (IG, IM en MA), met daarnaast de categorieën van generieke adviezen en signaleringen. Een andere manier is om de COGEM adviezen en signaleringen in te delen op ‘moeilijkheidsgraad’ (of wetenschappelijke complexiteit), impact of maatschappelijke aandacht. Impact kan hier de directe doorwerking in de vergunningverlening zijn, of invloed op beleid. De maatschappelijke en beleidsmatige aandacht voor bepaalde onderwerpen komen niet altijd overeen met wat voor de COGEM ingewikkelde en complexe adviesvragen zijn. Ook de

verschillende tijdstermijnen bij gevraagde adviezen over vergunningaanvragen (die voortkomen uit het formele vergunningverleningsproces) reflecteren niet altijd de hoeveelheid werk en discussie die noodzakelijk zijn voor de COGEM om tot een goed onderbouwd advies te komen. In de adviezen van de afgelopen vier jaar kunnen de volgende grotere groepen van adviezen onderscheiden worden:

- De grootste groep van adviezen betrof de afgelopen jaren classificaties van virussen en micro-organismen op pathogeniteit en inschaling van werkzaamheden met chimere virussen. De COGEM heeft 2 weken om tot een advies te komen. Voor de pathogeniteitsclassificatie zijn criteria (eerder door de COGEM geformuleerd) opgenomen in de Regeling ggo. Deze criteria zijn echter niet absoluut en moeten tegen elkaar afgewogen worden, waarbij een expert judgement noodzakelijk is. Wetenschappelijke expertise (lieft *hands on*) op het gebied van het betreffende virus of organisme is noodzakelijk voor het maken van een dergelijke afweging. De pathogeniteitsclassificatie wordt opgenomen in (een bijlage bij) de Regeling ggo en wordt gebruikt bij nieuwe vergunningaanvragen. Mogelijk tekenend voor de 'moeilijkheidsgraad' van dit soort adviezen is dat het enige minderheidsstandpunt van de afgelopen 5 jaar betrekking had op een classificatie. Ook het eerdere minderheidsstandpunt uit 2009 had betrekking op inschaling van werkzaamheden met een virus. De adviezen hebben een rechtstreekse doorwerking in de vergunningverlening. Daarnaast worden de COGEM classificaties ook in het werkveld gebruikt bij niet-ggo werkzaamheden.
- De tweede te onderscheiden groep zijn de adviesvragen over klinische (gentherapie) en veterinaire studies met ggo's. Deze groep omvat een brede waaier aan verschillende typen van experimenten. Voor de klinische studies met zogenaamd naakt DNA is op advies van de COGEM een vereenvoudigde toelatingsprocedure in het leven geroepen, aangezien de milieurisico's verwaarloosbaar klein zijn. Bij andere studies, zoals met replicerende virussen, zijn de mogelijke milieurisico's wel groot. Dit soort adviesvragen is vaak complex, en vragen veel tijd van zowel secretariaat als leden. De adviezen hebben een rechtstreekse doorwerking in de vergunningverlening.
- Bij marktaanvragen voor import en verwerking van gg-gewassen wordt de COGEM altijd om advies gevraagd. De COGEM heeft ca 6 weken om een advies op te stellen. De 'moeilijkheidsgraad' van deze adviezen is relatief laag. Het betreft genetisch gemodificeerde maïs, soja, katoen en (een enkele) keer koolzaad, waarin over het algemeen herbicidentolerantie of insectenresistentie zijn ingebouwd. Dit soort gewassen is al vele keren beoordeeld. Indien de moleculaire karakterisering op de juiste wijze uitgevoerd is, zal de conclusies bijna altijd zijn dat de milieurisico's verwaarloosbaar klein zijn. Alleen bij een gewas dat kan verwilderen en uitkruisen (c.q. koolzaad) of andere ingebouwde eigenschappen bevat, wordt de risicoanalyse ingewikkelder. Eventuele opmerkingen of bezwaren van de COGEM worden door de EFSA in de procedure meegenomen, waarbij de vergunningaanvrager in de gelegenheid wordt gesteld de vragen te beantwoorden (mits voorgelegd door de EFSA). Indien de COGEM bezwaren had, wordt het uiteindelijke dossier met de beantwoording van de vragen van de lidstaten nogmaals aan de COGEM voorgelegd. Het uiteindelijke advies van de COGEM wordt meegenomen bij de bepaling van het stemgedrag van Nederland over de vergunningaanvraag. In het verleden bleken vergunningaanvragers op de hoogte te zijn van de COGEM adviezen. Deze worden blijkbaar actief bijgehouden.
- Adviesvragen over toelating van ggo's voor medische of veterinaire doeleinden zijn vaak zeer omvangrijk en tijdrovend. Eender als bij de EFSA legt de EMA de bezwaren en vragen van lidstaten voor aan de aanvrager. Minder duidelijk is wat de rol van het uiteindelijke COGEM advies is bij de besluitprocedure. Het helpt hierbij niet dat de EMA procedure in al haar aspecten betrouwbaar is. De COGEM krijgt ook alleen die informatie te zien die volgens de EMA noodzakelijk is voor de milieurisicoafweging.
- Adviezen over verbetering van de risicoanalysemethodiek. De COGEM heeft verschillende adviezen en signaleringen uitgebracht over de verbetering van de risicoanalysemethodiek. Indien dit adviezen die gericht zijn op de nationale procedures (veldproeven, klinische studies) zullen ze direct een rol spelen bij een vergunningaanvraag.

- Adviezen over de risicoanalysemethodiek bij marktaanvragen lijken vooral van belang voor de COGEM zelf (vastlegging van haar methodiek). Bij gg-gewassen trekt de EFSA min of meer haar eigen plan en lijkt input door derden minder effect te hebben. Of de EMA openstaat voor input van derden is onduidelijk. Omdat de adviezen betrekking hebben op lastige lang openstaande issues in de risicoanalysemethodiek, zijn ze vaak complex, waarbij ondersteunend onderzoek noodzakelijk is.
- Signaleringen hebben sterk uiteenlopende onderwerpen. Het opstellen van een signalering kost iets meer dan een half jaar olopend in een enkel geval tot een jaar. De (vertaalde) signaleringen worden door buitenlandse (zuster)organisaties gelezen en gewaardeerd. Gevraagde signaleringen worden door IenM naar de Tweede Kamer gestuurd. Bij ongevraagde signaleringen (het overgrote deel) beperkt de reactie van IenM zich meestal tot de mededeling dat ze worden meegenomen in het beleid.

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van alle verschillende types van publicaties en activiteiten die onder de COGEM vlag plaatsvinden, in samenhang met de eerder genoemde beoordelingselementen.

Type adviezen en signaleringen	Impact	wetenschappelijke complexiteit	maatschappelijke aandacht
IG ⁷ - adviezen	+ ¹	+	-
IM ⁷ veldproef	+ ¹	+	+
IM gentherapie & veterinaire studies	+ ¹	+	+/-
MA ⁷ import gg-gewassen	+/- ²	-	+
MA teelt gg-gewassen	+ ²	+	+
MA gg-medicijnen	+/- ²	+	-
Generieke adviezen over verbetering MRB ⁶ voor IG en IM	+ ¹	+	-
Generieke adviezen over verbetering MRB voor MA	+/- ³	+	-
Signaleringen	+/- ⁴	+	+/-
Symposia	+ ⁵	-	+/-
Onderzoeksrapporten	+ ⁵	-	-

Ad 1): op vergunningverlening in Nederland

2): op standpuntbepaling en stemgedrag Nederland en dus besluit over toelating

3): op risico-beoordelingsmethodiek Europese brede procedures (import/teelt)

4): op beleid en agenderen van problematiek

5): op intern functioneren COGEM, ondersteuning activiteiten COGEM en zichtbaarheid COGEM

6): MRB = milieurisicobeoordeling

7): IG = Ingeperkt gebruik; IM = Introductie in het Milieu; MA= markttoelating

8. COMMUNICATIE

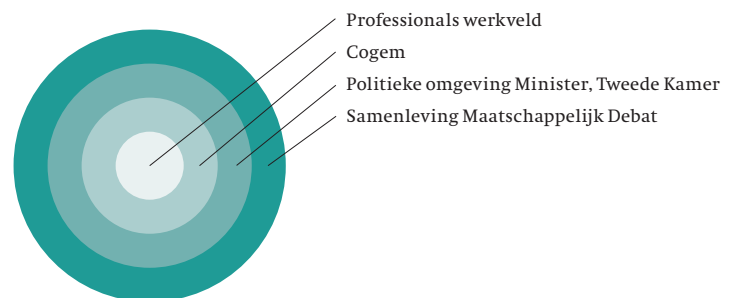
De COGEM is een wetenschappelijk adviesorgaan van de overheid dat opereert binnen een maatschappelijk omstreken terrein. De COGEM heeft hierbij te maken met verschillende partijen, zoals de overheid, wetenschappers, bedrijven en Ngo's. De COGEM heeft geen taak in publieksvoorlichting en faciliteert ook niet het debat over genetische modificatie.

De COGEM heeft twee verschillende taken:

1. De COGEM geeft technisch wetenschappelijk advies. In haar adviezen geeft de COGEM een wetenschappelijk onderbouwd 'expert judgement'. De adviezen van de COGEM hebben vaak (maar niet uitsluitend) betrekking op vergunningaanvragen voor werkzaamheden met ggo's. Haar adviserende taak is daarmee sterk vervlochten met de uitvoerende taak (de afgifte van vergunningen) van IenM / Bureau GGO.
2. De COGEM informeert het beleid, de regering en het parlement over ethische en maatschappelijke aspecten die verbonden zijn met genetische modificatie. In haar signaleringen neemt de COGEM geen standpunt in (in tegenstelling tot in haar adviezen). De COGEM inventariseert de argumenten die rond deze kwesties spelen en informeert hierover. Ook analyseert de COGEM het maatschappelijke debat met als doel de kwaliteit van het debat te verhogen. De COGEM kan onderwerpen agenderen, maar het is niet de rol van de COGEM om het debat te faciliteren.

Wil de COGEM haar taken goed kunnen uitvoeren dan is het van belang dat de commissie breed gezien wordt als betrouwbaar en gezaghebbend. Haar adviezen en signaleringen kunnen alleen de gewenste rol spelen als de wetenschappelijke kwaliteit onomstreden is en de COGEM gezien wordt als een onafhankelijke organisatie die wars van belangen en (wetenschappelijke en maatschappelijke) hypes haar werk uitvoert.

De omgeving van de COGEM en de positie van de COGEM daarin kan in de volgende figuur worden weer gegeven.

Daarnaast kunnen ook buitenlandse zusterorganisaties e.d. als deel van het werkveld beschouwd worden. Te meer daar de regelgeving en het denken over de risicoanalyse e.d. steeds meer Europees bepaald worden.

COMMUNICATIEDOELEN

Het communicatiedoel van de COGEM is primair om als betrouwbaar en gezaghebbend erkend te worden. Teneinde dit te kunnen bereiken kunnen drie verschillende doelgroepen onderscheiden worden:

Het wetenschappelijke veld en de vergunningaanvragers (gebruikersdomein):

1. De COGEM kan alleen goed functioneren als het wetenschappelijke veld de conclusies in de signaleringen en adviezen onderschrijft (wetenschappelijk gezaghebbend). Het ge-

bruikersdomein moet de COGEM 'vertrouwen'. Men moet instemmen met de rol en taak van de COGEM en de wijze waarop de commissie deze uitvoert. Dit kan alleen als deze groep van adequate informatie wordt voorzien over de COGEM.

2. De 'afnemers' van de COGEM:

- a) Ministerie(s) / Bureau GGO
- b) Politiek (parlement)

IenM moet een duidelijk inzicht hebben in wat ze van de COGEM kan verwachten en inzicht hebben hoe ze de COGEM het beste kan gebruiken. Wat kan een wetenschappelijk adviesorgaan betekenen (en niet betekenen). Hoe kan je wetenschappelijk advies over genetische modificatie inzetten.

De politiek moet de COGEM zien als een betrouwbare en onafhankelijke bron van informatie.

3. De stakeholders in het maatschappelijke debat: degenen die het maatschappelijke debat organiseren en erin participeren, zoals Ngo's en het bedrijfsleven. Een deel van de COGEM publicaties zijn bedoeld om de kwaliteit van het maatschappelijke debat te verhogen. Door een verbetering van het debat kan de overheid tot betere besluiten komen en wordt het draagvlak voor beleid vergroot.

Dit betekent dat de COGEM publicaties de stakeholders moeten bereiken, en door alle verschillende partijen geaccepteerd worden als een waardevolle en gezaghebbende bijdrage van een onafhankelijke organisatie.

In haar communicatie staat daarom de positie van de COGEM als onafhankelijk wetenschappelijk adviesorgaan centraal. De COGEM is geen deelnemer aan het maatschappelijke debat met een eigen positie en belang, en mag zo ook niet ervaren worden. De rol van de COGEM is het aandragen van wetenschappelijke feiten en informatie voor in eerste instantie de overheid en regering, en in tweede instantie de deelnemers in het maatschappelijke debat. Hiermee treedt de COGEM hoofdzakelijk als 'zender' op van informatie, en is haar communicatiestrategie niet gericht op de uitwisseling van standpunten.

COMMUNICATIEMIDDELEN

De thans door de COGEM ingezette communicatiemiddelen zijn (in willekeurige volgorde):

1. Website (alle COGEM publicaties zijn openbaar en worden op de website gepubliceerd),
2. Twitter, bij het uitbrengen van COGEM publicaties wordt hierover getweet,
3. E-nieuwsbrief, waarop geïnteresseerden zich kunnen abonneren,
4. Persberichten, bij 'grote' signaleringen of adviezen,
5. Jaarverslag,
6. De COGEM organiseert symposia en workshops. Deze kunnen zowel gericht zijn op een breed publiek als een specifieke groep van wetenschappers (frequentie: 1 à 2 keer per jaar),
7. Belangrijke adviezen en signaleringen worden vertaald. Alle adviezen over markttoelatingen (Europese procedures) zijn in het Engels.

ROL LEDEN

Vooraf bij het verwerven en behouden van draagvlak in het wetenschappelijke veld kunnen de leden van de COGEM als wetenschappers een belangrijke rol spelen. Ook in de communicatie naar beleid, politiek of publiek kunnen de leden een rol spelen. Ze zijn het visitekaartje van de COGEM.

De leden van de COGEM hebben echter ook verschillende petten op. De COGEM is een onafhankelijk wetenschappelijk adviesorgaan, maar de leden kunnen bepaalde belangen hebben of werken voor organisaties en bedrijven die een bepaald doel nastreven. Ze kunnen als aanvrager van vergunning optreden, waarover de COGEM moet adviseren. Ook kunnen ze

als privépersoon bepaalde opvattingen hebben over ethische en maatschappelijke kwesties, waarover de COGEM juist geen uitspraken doet, maar alleen de verschillende posities en argumenten in het debat weergeeft. De COGEM heeft dit alles erkend en daarom procedures om belangenverstremgeling tegen te gaan geïmplementeerd.

In de media zal het verschil tussen de wetenschapper en het lid van de COGEM echter niet gemaakt worden. Indien als wetenschapper een bepaald standpunt verkondigd wordt, is er het risico dat dit gerelateerd wordt aan de COGEM. De perceptie dat de COGEM een bepaald belang zou nastreven of zelfs aantijgingen van belangenverstremgeling liggen daarmee op de loer.

Daarbij moet opgemerkt worden dat het onderscheid tussen wetenschapper en COGEM lid soms moeilijk uit te leggen valt, bijvoorbeeld in het geval van leden die een onderzoeksopdracht voor de COGEM uitvoeren. Ze zijn COGEM lid en voeren COGEM onderzoek uit, maar de inhoud van het rapport is niet noodzakelijkerwijs het standpunt van de COGEM.

Dit alles maakt dat leden van de COGEM zich bij contacten met de media of uitingen in discussies die het werkveld van de COGEM betreffen zich scherp bewust moeten zijn van hun rol op dat moment.

OPMERKING:

Een consequentie van het feit dat de COGEM geen standpunt inneemt over omstreden zaken, maar genuanceerd de verschillende argumenten geeft, maakt het lastig voor de COGEM om iets over het voetlicht te brengen in de media.

9. EVALUATIE 2011

In 2011 is de COGEM geëvalueerd door een externe visitatiecommissie met een internationale invalshoek. De commissie werd voorgezeten door prof. dr. ir. Rudy Rabbinge (o.a. hoogleraar Duurzame Ontwikkeling en Voedselzekerheid, Wageningen-UR), terwijl de internationale inbreng werd verzorgd door de leden dr. Christine Noiville en prof. dr. ir. Dirk Reheul. Dr. Christine Noiville was destijds de voorzitter van het '*Comité économique, éthique et social*' van de Franse '*Haut Conseil des Biotechnologies(HCB)*' (thans voorzitter van de HCB) en is hoofd van het '*Centre de Recherche Droit, Sciences et Techniques, CNRS-Universite Paris 7*'. Professor Dirk Reheul was de voorzitter van de Belgische Bioveiligheidsraad en is hoogleraar plantenveredeling aan de Universiteit Gent.

9.1 BEVINDINGEN

De visitatiecommissie was van mening dat de wetenschappelijke kwaliteit van de adviezen en signaleringen van de COGEM hoog is. Ze merkte op dat de adviezen en signaleringen van de COGEM internationaal zeer gewaardeerd worden en vaak gebruikt worden als een voorbeeld van hoge wetenschappelijke kwaliteit en pro-activiteit. Ook de procedures die de COGEM hanteert om de kwaliteit van haar werk te waarborgen, werden als effectief beoordeeld.

Men was van mening dat de organisatie en samenstelling van de COGEM toegesneden was op de taken en uitdagingen waarvoor een wetenschappelijk adviesorgaan zoals de COGEM staat. Wel werd gesteld dat intensivering van de interactie tussen de verschillende subcommissies gewenst was.

Over de subcommissie Ethiek en Maatschappelijke Aspecten werd opgemerkt dat haar publicaties van hoge kwaliteit waren, maar dat de zichtbaarheid van deze subcommissie verbeterd moest worden.

De visitatiecommissie wees er verder op dat agronomische expertise niet formeel aanwezig was in de line-up van de subcommissie Landbouw. Veranderingen in het ledenbestand zouden daardoor kunnen leiden tot het verlies van voldoende expertise in deze belangrijke discipline.

De evaluatiecommissie benadrukte het belang van een evenwichtige verdeling tussen vrouwen en mannen binnen het ledenbestand van de COGEM. En wees erop dat de COGEM hieraan niet voldeed.

De evaluatiecommissie merkte op dat de COGEM een voortrekkersrol heeft in Europa. De COGEM werd gezien als een leidende internationale autoriteit en als een voorbeeld voor andere adviesorganen. De visitatiecommissie constateerde dat verschillende kwesties die de COGEM onder de aandacht had gebracht, op de agenda in Brussel stonden. Gewaarschuwd werd dat door een toenemende werkdruk kwaliteit en daarmee ook de voortrekkersrol van de COGEM in het geding kon komen. De visitatiecommissie zag meer internationale samenwerking als noodzakelijk om dit te voorkomen.

Samengevat kwam de visitatiecommissie tot de volgende conclusies:

- De kwaliteit van het werk van de COGEM is uitstekend en voldoet aan de eisen die hieraan gesteld worden.
- De COGEM staat internationaal hoog aangeschreven. Haar adviezen en signaleringen worden op internationaal niveau zeer gewaardeerd en vaak gebruikt als voorbeelden van hoge wetenschappelijke kwaliteit en pro-activiteit.
- Ondanks haar beperkte middelen ontvouwt de COGEM veel verschillende activiteiten, waarbij ze kans ziet om een groot aantal publicaties te publiceren in verschillende aandachtsgebieden.
- De organisatie en de samenstelling van de COGEM is goed en opgewassen tegen de taken en uitdagingen van de COGEM.

- De interne samenhang en met name de communicatie tussen leden van de verschillende subcommissies, kan verbeterd worden.
- De evaluatiecommissie onderschrijft de huidige terughoudende communicatiestrategie van de COGEM.
- De verschillende types en aard van COGEM publicaties lijken soms te leiden tot verwarring bij stakeholders.
- Sommige stakeholders lijken onvoldoende op de hoogte te zijn van de wettelijke rol van de COGEM om de regering te informeren over ethische en maatschappelijke aspecten verbonden aan genetische modificatie en de activiteiten van de COGEM op dit gebied.
- Internationale samenwerking met adviesorganen voor bioveiligheid uit andere EU-lidstaten en de EFSA kan leiden tot het verlagen van de werkdruk en tot verhoging van de efficiëntie en de output van de COGEM.
- De COGEM moet vasthouden aan haar huidige rol, taken en activiteiten. Een eventuele toekomstige vraag om ggo's op hun sociale en economische aspecten te beoordelen of om de maatschappelijke gevolgen van technologieën te onderzoeken moet worden afgewezen. Dergelijke activiteiten maken geen deel uit van de kernactiviteiten van de COGEM, en kunnen haar geloofwaardigheid en wetenschappelijke autoriteit in gevaar brengen.
- De COGEM leden moeten zich bewust zijn van hun bijzondere positie en van de mogelijke schijn van belangenverstrengeling. Ze moeten hiermee rekening houden indien ze zich in de media of in de publieke discussie uit laten over vraagstukken op het werkkterrein van de COGEM.
- Agronomische expertise is aanwezig binnen de COGEM subcommissie Landbouw. In weerwil van het toenemende belang van 'agronomie' of 'productie-ecologie' is het echter geen formeel onderdeel van de expertise binnen deze subcommissie.
- De man-vrouwverhouding in de COGEM moet worden verbeterd, zonder afbreuk te doen aan de hoge kwaliteit van het ledenbestand.
- De onafhankelijkheid en de zichtbaarheid van de COGEM kan worden versterkt door belangrijke adviezen en signaleringen rechtstreeks aan het parlement aan te bieden.

9.2 AANBEVELINGEN EVALUATIECOMMISSIE 2011 EN ACTIES COGEM

De visitatiecommissie heeft een twaalfstal aanbevelingen gedaan ter verdere versterking van de activiteiten van de COGEM. De acties die de COGEM heeft genomen om de aanbevelingen op te pakken staan onder elk punt vermeld:

1. Publicaties van breder belang aanbieden aan het parlement

De staatssecretaris van IenM heeft aan de COGEM en in haar reactie op de evaluatie aan de Tweede Kamer laten weten hier geen voorstander van te zijn. Gezien de bezwaren van de staatssecretaris en de instemming van de Tweede Kamer hiermee, heeft de COGEM hierop geen verdere acties ontplooid.

2. De huidige communicatiestrategie van de COGEM voortzetten

De communicatiestrategie waarbij centraal staat dat voorkomen moet worden dat de perceptie ontstaat dat de COGEM partij is of deelneemt aan het debat over genetische modificatie, is voortgezet. Ten behoeve van de leden is een notitie over perscontacten opgesteld, zodat ook bij optreden van leden in de media verwarring over de rol van de COGEM zo veel mogelijk voorkomen wordt.

3. Een beter onderscheid aanbrengen tussen de verschillende soorten COGEM publicaties

De vormgeving van de verschillende publicaties (adviezen en signaleringen versus onderzoeksrapporten) is aangepast om het onderscheid te benadrukken. Bovendien

is aan de onderzoeksrapporten een voorwoord van de voorzitter van de begeleidingsscommissie toegevoegd, waarin uitleg over de context van het onderzoek wordt gegeven.

4. De samenwerking met andere internationale adviesorganen inzake bioveiligheid versterken

Gezien de bestaande werkdruk bij het secretariaat, is besloten om geen capaciteit vrij te maken voor internationale samenwerking maar dit zoveel mogelijk op te pakken in de reguliere werkzaamheden. De direct adviserende rol van de COGEM biedt weinig mogelijkheden voor samenwerking. Daarom is getracht de samenwerking te versterken op het vlak van de verbetering van de risicoanalysemethodiek, en de informerende (en agenderende) activiteiten van de COGEM. Hiertoe zijn aantal (gemeenschappelijke) symposia georganiseerd:

- Samen met Belgische, Franse en Duitse adviesorganen (internationale zusterorganisaties) een symposium over synthetische biologie;
- Samen met de Belgische, Spaanse en Engelse adviesorganen is een internationaal wetenschappelijk symposium georganiseerd over eventuele effecten op niet-doelwitorganismen van insectenresistente Bt-gewassen die meerder Bt-genen bevatten (vervolg op een wetenschappelijk symposium georganiseerd door EFSA en COGEM);
- De door Nederland geïnitieerde bijeenkomst van EU-lidstaat ggo-adviesorganen (MEACB), is nieuw leven ingeblazen met een tweedaagse bijeenkomst in Amsterdam;
- Daarnaast zijn verschillende internationale wetenschappelijke bijeenkomsten georganiseerd, waarbij vertegenwoordigers van internationale adviesorganen aanwezig waren. Opgemerkt moet worden dat de intentie van de evaluatiecommissie, namelijk het verlagen van de werkdruk, niet bereikt is met deze activiteiten.

5. Versterken van de samenwerking met de EFSA

Om de samenwerking te versterken heeft de COGEM samen met de EFSA een internationaal wetenschappelijk symposium over de milieurisicobeoordeling van effecten van insectenresistente Bt-gewassen op niet-doelwitorganismen georganiseerd.

6. Versterken van de samenwerking met nationale organisaties, zonder de specifieke rol of 'niche' van de COGEM uit het oog te verliezen

De COGEM heeft met het BVF-platform een hoorzitting over de herziening van de Regeling GGO georganiseerd en aan de hand van de uitkomsten een gemeenschappelijk advies aan IenM gericht. De COGEM heeft samen met de Gezondheidsraad een tweedaags internationaal symposium over 'human genome editing' georganiseerd.

7. Een 'productie-ecoloog' of 'agronoom' in de COGEM subcommissie Landbouw benoemen

Het is de COGEM niet gelukt om een geschikte kandidaat met deze expertise te vinden. Waarborging van behoud van agronomische expertise heeft plaatsgevonden door de benoeming van een vooraanstaande onkruidkundige/ akkerbouwdeskundige.

8. Streven naar een betere man-vrouwverhouding in het ledenbestand

Het Dagelijks bestuur van de COGEM streeft ernaar om vrouwelijke (buiten)leden te benoemen. De mate waarin dit lukt, blijkt echter ook afhankelijk van het wetenschapsveld. De man-vrouwverhouding binnen de COGEM is op dit moment 27:11. Dit is een (lichte) verbetering t.o.v. de situatie in 2011. Het Dagelijks bestuur heeft op dit moment 2 vrouwelijke leden (2:3).

9. Het inschakelen van buitenlandse wetenschappers te overwegen

Een Belgisch buitenlid is benoemd in de subcommissie Medisch Veterinair. De procedures (zoals formulieren voor belangen en vertrouwelijkheidsverklaringen) zijn aangepast voor het inschakelen van meer - waaronder buitenlandse - experts. De taalbarrière

is echter een probleem bij het inschakelen van buitenlandse experts, evenals de korte adviestermijn bij gevraagde adviezen.

10. Zich voortdurend bewust zijn van mogelijke belangenconflicten

De evaluatiecommissie was tevreden over de procedures om belangenconflicten te voorkomen, maar wees op het belang om continu alert te zijn op belangenconflicten. Daarbij stelde ze dat COGEM leden zich scherp bewust moeten zijn over hoe hun uitingen (in de verschillende rollen van lid, wetenschapper of werknemer) in de publieke discussie en de media door stakeholders en het publiek kunnen worden ervaren.

De COGEM heeft de volgende maatregelen genomen om de transparantie over mogelijke belangenconflicten te vergroten. De belangenverklaringen van haar leden worden op de COGEM website gepubliceerd en elk jaar geüpdatet. Ook de procedure voor de toekenning van onderzoeksprojecten is op website gepubliceerd.

Daarnaast bleek in het Reglement van Orde geen provisie opgenomen over het schorsen of ontslaan van buitenleden bij onoorbaar gedrag (leden worden geschorst of ontslagen door de staatssecretaris op basis van de Wet Milieubeheer). Deze omissie is met een wijziging in Reglement van Orde recht gezet. Zoals vermeld onder 2 is ten behoeve van de leden een notitie over perscontacten opgesteld (zie bijlage V).

11. Het verbeteren van de communicatie binnen de COGEM tussen de leden van de verschillende subcommissies

De interactie tussen de verschillende subcommissies is en blijft een punt van aandacht van de COGEM. De voorzitter en secretaris wonen alle subcommissievergaderingen bij en fungeren daarmee als contact- en informatiebron tussen de subcommissies. Om de interactie tussen de subcommissies te versterken worden in elke vergadering de agenda's van de andere subcommissies besproken. Daarnaast wordt in elke vergadering van de subcommissie Ethiek en Maatschappelijke Aspecten een technisch advies toegelicht teneinde beter inzicht te geven in de technische overwegingen en als mogelijke input voor nieuwe onderwerpen voor de subcommissie.

12. Zich onthouden van een leidende rol in een mogelijke toekomstige sociaaleconomische beoordeling van gg-gewassen

De COGEM heeft kennisgenomen van deze aanbeveling. Op dit moment is nog onduidelijk hoe en op welke wijze Nederland invulling wil geven aan een beleids- of afwegingskader voor de nationale bevoegdheid om te besluiten over de teelt van een gg-gewas. De COGEM wacht de ontwikkelingen en eventuele toekomstige concrete vragen aangaande een eventuele invulling van haar rol bij deze beoordeling af.

BIJLAGEN

- I. Wet Milieubeheer
- II. Reglement van Orde
- III. Richtlijn 'Minderheidsstandpunten', bijlage bij reglement van orde
- IV. Criteria voor uitbrengen persberichten door de COGEM 11
- V. Interne Notitie Perscontacten leden
- VI. Procedure COGEM onderzoeksprojecten
- VII. Samenstelling COGEM: leden, expertises en werkgevers
- VIII. COGEM Publicaties & activiteiten 2011 - 2015

I. WET MILIEUBEHEER

§ 2.3. DE COMMISSIE GENETISCHE MODIFICATIE

ARTIKEL 2.25 [VERVALLEN PER 01-06-2007]

ARTIKEL 2.26

Er is een Commissie genetische modificatie.

ARTIKEL 2.27

1. De commissie heeft tot taak:
 - a. Onze Minister te adviseren over kennisgevingen en aanvragen om vergunning met betrekking tot het vervaardigen van of handelen met genetisch gemodificeerde organismen en over veiligheidsmaatregelen die in het kader daarvan moeten worden getroffen ter bescherming van mens en milieu;
 - b. het bestuursorgaan dat bevoegd is tot het verlenen van een omgevingsvergunning voor een inrichting, te adviseren over aanvragen om vergunning met betrekking tot bij algemene maatregel van bestuur aangewezen inrichtingen voor zover die aanvragen betrekking hebben op het vervaardigen van of handelen met genetisch gemodificeerde organismen;
 - c. het bestuursorgaan dat belast is met het toezicht op het vervaardigen van of handelen met genetisch gemodificeerde organismen, te adviseren met betrekking tot dat toezicht.
2. Op verzoek van Onze Minister of Onze Minister wie het aangaat, of uit eigen beweging informeert de commissie Onze betrokken Minister indien aan het vervaardigen van of aan handelingen met genetisch gemodificeerde organismen ethische of maatschappelijke aspecten zijn verbonden die naar het oordeel van de commissie van belang zijn.

ARTIKEL 2.28

Onze Minister en Onze Ministers wie het mede aangaat, dragen er zorg voor dat de commissie op de hoogte wordt gehouden ten aanzien van het beleid op het terrein van het vervaardigen van of van handelingen met genetisch gemodificeerde organismen.

ARTIKEL 2.29

Telkens binnen een termijn van vier jaren brengt de commissie een rapport uit aan Onze Minister, waarin ten minste de taak, de samenstelling, de inrichting en werkwijze van de commissie aan een onderzoek worden onderworpen en voorstellen kunnen worden gedaan voor gewenste veranderingen. Onze Minister zendt dit rapport, voorzien van zijn standpunt, aan de beide kamers der Staten-Generaal.

ARTIKEL 2.30

1. De commissie bestaat uit een voorzitter en ten minste vijftien en ten hoogste twintig andere leden.
2. De voorzitter en de andere leden van de commissie worden benoemd op grond van hun deskundigheid op het gebied van het vervaardigen van of van handelingen met genetisch gemodificeerde organismen en de mogelijke gevolgen daarvan voor mens en milieu, daarbij inbegrepen de ecologische gevolgen en de daarbij te nemen veiligheidsmaatregelen.

ARTIKEL 2.31

1. De voorzitter van de commissie wordt door Onze Minister benoemd. Onze Minister hoort de commissie alvorens hij de voorzitter benoemt.
2. Onze Minister benoemt ten minste veertien en ten hoogste negentien andere leden van de commissie.

3. De voorzitter en de leden worden voor de tijd van vier jaren benoemd. Zij zijn terstond weer benoembaar.
4. De voorzitter en de leden kunnen te allen tijde hun functie neerleggen door een schriftelijke kennisgeving aan Onze Minister.
5. Onze Minister kan in bijzondere gevallen de voorzitter en de andere leden in hun functie schorsen en uit hun functie ontslaan.

ARTIKEL 2.32

1. De commissie wijst uit haar midden een plaatsvervangend voorzitter aan.
2. De plaatsvervangend voorzitter kan te allen tijde zijn functie neerleggen door een schriftelijke kennisgeving aan de voorzitter.
3. In bijzondere gevallen kan de commissie de plaatsvervangend voorzitter in zijn functie schorsen en uit zijn functie ontslaan.

ARTIKEL 2.33

1. De commissie wordt bijgestaan door een secretaris. Aan de secretaris kan een adjunct-secretaris worden toegevoegd.
2. De secretaris en de adjunct-secretaris worden door Onze Minister benoemd, in hun functie geschorst en uit hun functie ontslagen, de commissie gehoord.
3. De secretaris is geen lid van de commissie.
4. De secretaris is voor de uitoefening van zijn taak uitsluitend verantwoording schuldig aan de commissie.
5. Onze Minister kan voorzien in een bureau voor de commissie, dat onder leiding staat van de secretaris.

ARTIKEL 2.34

1. De commissie kan voor bepaalde onderwerpen subcommissies instellen.
2. De voorzitter van een subcommissie wordt door de commissie uit haar midden benoemd.

ARTIKEL 2.35

1. De commissie en haar subcommissies kunnen zich bij hun werkzaamheden doen bijstaan door personen die geen lid zijn van de commissie.
2. Onze Minister en Onze Ministers van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit kunnen, ieder voor hun ministerie, ambtenaren aanwijzen, die bevoegd zijn tot het bijwonen van de door de commissie en haar subcommissies te houden vergaderingen, met dien verstande dat in de vergaderingen van de commissie voor ieder van die ministeries ten hoogste één ambtenaar aanwezig is.

ARTIKEL 2.36

1. De vergaderingen van de commissie zijn openbaar. De commissie stelt bij haar in artikel 2.40 bedoelde besluit regels betreffende de openbaarheid van de vergaderingen van de subcommissies.
2. Een vergadering of een gedeelte daarvan is niet openbaar in gevallen als bedoeld in artikel 10, eerste lid, van de Wet openbaarheid van bestuur en in gevallen waarin het belang van openbaarheid niet opweegt tegen de in artikel 10, tweede lid, van die wet genoemde belangen.

ARTIKEL 2.37

1. De adviezen van de commissie worden uitgebracht overeenkomstig het gevoelen van de meerderheid van de vergadering.
2. Ter vergadering ingebrachte minderheidsstandpunten worden in of bij de adviezen vermeld.

ARTIKEL 2.38

De commissie houdt de op de door haar uitgebrachte adviezen betrekking hebbende voorbereidende stukken ter beschikking van Onze Minister en van de bestuursorganen, bedoeld in artikel 2.27, eerste lid, onder b en c.

ARTIKEL 2.39

1. De voorzitter van de commissie pleegt ten minste eenmaal per jaar overleg met Onze Minister over de door de commissie voorgenomen werkzaamheden voor de komende twaalf maanden. De commissie stelt vervolgens het programma van haar werkzaamheden vast en zendt dit aan Onze Minister.
2. Ten behoeve van de voorbereiding van het in het eerste lid bedoelde overleg stelt de commissie een overzicht van de door haar voorgenomen werkzaamheden op en legt dit tijdig aan Onze Minister voor. De commissie voegt bij het overzicht een raming van de met de uitvoering van de werkzaamheden gepaard gaande kosten.
3. De commissie oefent haar werkzaamheden uit binnen het raam van de middelen welke haar jaarlijks ingevolge de begrotingswet ter beschikking worden gesteld.

ARTIKEL 2.40

De commissie stelt nadere regels betreffende haar werkwijze en de werkwijze van haar subcommissies en zendt deze aan Onze Minister.

II. REGLEMENT VAN ORDE

De commissie genetische modificatie, gelet op de artikelen 2.26 tot en met 2.40 van de Wet milieubeheer, stelt haar reglement van orde als volgt vast:

ARTIKEL 1 BEGRIPPEN

1. In dit reglement van orde wordt verstaan onder:

- commissie: commissie genetische modificatie, genoemd in artikel 2.26 van de Wet milieubeheer;
- de minister: Minister van Infrastructuur en Milieu;
- lid: lid van de commissie genetische modificatie benoemd door de Minister van
- IenM, genoemd in artikel 2.30 van de Wet milieubeheer;
- buitenlid: stemgerechtigde expert die de commissie genetische modificatie bijstaat in haar werkzaamheden aangewezen door het dagelijks bestuur van de commissie, genoemd in artikel 2.35 van de Wet milieubeheer;
- meerderheid van stemmen: stemverhouding waarin een enkelvoudige meerderheid van het aantal uitgebrachte stemmen voldoende is voor bindende besluitvorming, tenzij anders is bepaald, en waarbij de schriftelijk uitgebrachte stemmen meetellen;
- quorum: de meerderheid van de stemgerechtigde (buiten)leden van de commissie of subcommissie, waarbij de schriftelijk of elektronisch stemmende leden meetellen. Het quorum wordt bereikt wanneer meer dan de helft van de stemgerechtigden hun stem uitbrengen en het aantal stemmende leden het aantal stemgerechtigde niet-commissieleden overschrijdt.

ARTIKEL 2 DE LEDEN EN BUITENLEDEN

1. De leden en buitenleden van de COGEM worden benoemd op persoonlijke titel op grond van hun expertise.
2. De leden en buitenleden ontvangen een vergoeding voor de door hen verrichte werkzaamheden voor de commissie zoals vastgelegd in het Besluit vaste beloning COGEM (Stb 217, 31 mei 2007).
3. Er is geen arbeidsrechtelijke verhouding tussen de COGEM of IenM en leden of buitenleden van de COGEM.

ARTIKEL 3 SCHORSING LEDEN EN BUITENLEDEN.

1. In bijzondere gevallen kunnen leden en buitenleden in hun functie geschorst worden en uit hun functie ontslagen worden.
2. De minister kan de voorzitter en de andere leden in hun functie schorsen en uit hun functie ontslaan (Artikel 2.31 van de Wet Milieubeheer)
3. Het dagelijks bestuur kan buitenleden schorsen en uit hun functie ontslaan. Het dagelijks bestuur stelt de leden en buitenleden van dit besluit op de hoogte. Tegen een besluit tot schorsing of ontslag kan door de betrokkene beroep worden aangetekend. Dit moet gebeuren binnen een maand nadat de betrokkene van het besluit in kennis is gesteld. Behandeling van het beroep vindt plaats door een Commissie van Beroep, bestaande uit twee leden aan te wijzen door het dagelijks bestuur, twee leden aan te wijzen door de betrokkene en een voorzitter aan te wijzen door de vier leden van de Commissie van Beroep. Gedurende de beroepstermijn en hangende het beroep is het betreffende buitenlid geschorst.

ARTIKEL 4 DE VOORZITTER

1. De voorzitter zoals bedoeld in artikel 2.31, eerste lid, van de Wet milieubeheer, wordt benoemd door de Minister na de commissie te hebben gehoord.
2. De voorzitter heeft tot taak:
 - de datum en de agenda van de vergaderingen van het dagelijks bestuur en van de vergaderingen van de commissie vast te stellen;

- de vergaderingen van het dagelijks bestuur en de plenaire vergaderingen van de commissie voor te zitten;
- te bepalen welke vergaderstukken bedoeld in artikel 10 lid 1 onder f, vertrouwelijk zijn totdat de commissie besloten heeft of die stukken vertrouwelijk zijn;
- te bepalen welke delen van de vergadering vertrouwelijk zijn;
- advies uit te brengen over spoedeisende zaken, indien de overige leden van het dagelijks bestuur daarover niet geconsulteerd kunnen worden;
- de commissie naar buiten te vertegenwoordigen;
- structureel overleg te voeren met het secretariaat;
- toe te zien op de besteding van het budget van de commissie

ARTIKEL 5 DE PLAATSVERVANGEND VOORZITTER

1. De leden van het dagelijks bestuur wijzen bij meerderheid van stemmen uit hun midden een plaatsvervangend voorzitter aan voor een bij de aanwijzing te bepalen periode.
2. De plaatsvervangend voorzitter vervult de functie van de voorzitter bij diens afwezigheid.

ARTIKEL 6 HET DAGELIJKS BESTUUR

1. De commissie heeft een dagelijks bestuur bestaande uit de voorzitter, de plaatsvervangend voorzitter en tenminste zoveel leden dat alle subcommissies vertegenwoordigd zijn. Deze leden worden, al dan niet op voordracht van het dagelijks bestuur, door de stemgerechtigde leden van de commissie bij meerderheid van stemmen uit hun midden aangewezen voor een bij de aanwijzing te bepalen periode.
2. De leden van het dagelijks bestuur zitten de vergaderingen van de subcommissies voor.
3. Het dagelijks bestuur stelt de adviezen en signaleringen als bedoeld in artikel 8 van dit reglement vast, na de leden gehoord te hebben en legt desgevraagd verantwoording hiervoor af aan de commissie.
4. Het dagelijks bestuur kan de vaststelling van adviezen of signaleringen mandateren aan de voorzitter.
5. Het dagelijks bestuur stelt jaarlijks de in te dienen begroting van de commissie vast en legt deze ter goedkeuring voor aan de Minister.
6. Het voordragen van leden voor de commissie geschiedt door het dagelijks bestuur. Bij de voordracht houdt het dagelijks bestuur rekening met de taak van de commissie zoals beschreven in de Wet milieubeheer en de Integrale Nota Biotechnologie.

ARTIKEL 7 SUBCOMMISSIES

1. De commissie bij monde van het dagelijks bestuur kan één of meer subcommissies instellen waarvan zij de taakstelling en werkwijze bepaalt.
2. De commissie bij monde van het dagelijks bestuur wijst uit haar midden de leden van de subcommissies aan. Een subcommissie kan zich bij haar werkzaamheden doen bijstaan door personen die geen lid zijn van de commissie. De voordracht voor de aanwijzing van deze personen wordt gedaan door de subcommissie, met meerderheid van stemmen, aan het dagelijks bestuur, dat over de voordracht beslist. De subcommissie geeft bij de voordracht van een persoon aan of het gaat om een stemgerechtigd lid van de subcommissie (buitenlid), dan wel om een adviseur zonder stemrecht. Ten hoogste twintig stemgerechtigde niet-commissieleden kunnen worden benoemd. Het aantal commissieleden dat zitting heeft in een subcommissie dient tenminste gelijk te zijn aan het aantal stemgerechtigde niet-commissieleden.
3. De in artikel 6, tweede lid, bedoelde niet-commissieleden (buitenleden) worden aangewezen voor een periode van maximaal vier jaar. Deze aanwijzing kan door het dagelijks bestuur worden verlengd.
4. De aanstelling van buitenleden wordt gemeld aan de Minister.

ARTIKEL 8 VERGADERINGEN

1. De vergaderingen van de commissie en van de subcommissies zijn openbaar.
2. Een vergadering van de commissie en van subcommissies, of een gedeelte van een vergadering, is niet openbaar in gevallen als bedoeld in artikel 10, eerste lid, van de Wet openbaarheid van bestuur en in gevallen waarin het belang van openbaarheid niet opweegt tegen de in artikel 10, tweede lid, van die wet genoemde belangen.
3. Leden van subcommissies kunnen bij meerderheid van stemmen besluiten dat één of meer vergaderingen om andere redenen geheel of gedeeltelijk niet openbaar zijn.
4. De commissie en de subcommissies vergaderen jaarlijks ieder tenminste éénmaal.
5. De commissie, als ook iedere subcommissie, wordt bijeengeroepen door haar voorzitter, hetzij op diens initiatief, hetzij op verzoek van tenminste drie (buiten)leden of het dagelijks bestuur.
6. De convocatie voor een vergadering en de agenda met de te behandelen stukken worden door de voorzitter, dan wel namens hem door de secretaris, verzonden aan de (buiten) leden, alsmede aan de ambtenaren die op grond van artikel 2.35, tweede lid, van de Wet milieubeheer bevoegd zijn tot het bijwonen van vergaderingen van de commissie, op een zodanig tijdstip, dat ontvangers de stukken in hun bezit hebben niet later dan in het weekeinde voorafgaand aan de vergaderdatum.
7. In dringende gevallen kan een voorzitter, dan wel namens hem de secretaris, onder opgave van redenen de in artikel 6, zesde lid genoemde termijn verkorten.
8. Onderwerpen die niet op de agenda zijn vermeld kunnen alleen met toestemming van de meerderheid van de aanwezige leden worden behandeld.
9. Indien bij een vergadering van de commissie zowel de voorzitter als de plaatsvervangende voorzitter afwezig zijn dan vervangt één van de andere leden van het dagelijks bestuur de voorzitter. Zijn ook de andere leden van het dagelijks bestuur afwezig dan wijzen de ter vergadering aanwezige (buiten)leden bij meerderheid van stemmen een lid aan dat de vergadering voorziet voor de duur van de afwezigheid van de leden van het dagelijks bestuur.
10. Indien bij een vergadering van een subcommissie de voorzitter afwezig is, dan wordt deze vervangen door een van de leden van de subcommissie, aangewezen door de voorzitter, dan wel gekozen door de meerderheid van de aanwezige leden van de subcommissie.
11. De voorzitter heeft bij aanvang en zo vaak als nodig een gesprek met ieder (buiten)lid van de commissie over nevenactiviteiten die de onafhankelijkheid van de meningsvorming binnen de COGEM in geding kunnen brengen. Een overzicht van de nevenactiviteiten van de leden wordt bewaard op het secretariaat. Dit overzicht wordt jaarlijks, voor 31 januari, geactualiseerd. In dit verslag wordt in ieder geval opgenomen: de reguliere functie van betrokkene, de bestuurlijke verantwoordelijkheden van betrokkene, patenten en octrooien van betrokkene. De Minister kan inzage vragen in dit register in voorkomende gevallen.
12. (Buiten)leden dienen zich te onthouden van de meningsvorming in zaken waarin belangenverstrengeling een rol kan spelen, en dienen dit te melden aan de voorzitter van de betreffende (sub)commissie.
13. De voorzitter ziet erop toe dat (buiten)leden die aangemerkt kunnen worden als belanghebbend de vergadering tijdelijk verlaten gedurende de besluitvorming over het betreffende onderwerp.
14. De vergadering van de commissie of van een subcommissie kan alleen besluiten nemen indien het quorum der leden aanwezig is.
15. Tenzij anders is bepaald worden overige besluiten van de commissie en van de subcommissies bij meerderheid van stemmen genomen.
16. Bij staking der stemmen telt de stem van de voorzitter dubbel.
17. Het stemmen over zaken van persoonlijke aard geschiedt schriftelijk, tenzij de commissie of een subcommissie met unanimititeit van stemmen besluit dat met hoofdelijke stemming kan worden volstaan.
18. De vergadering kan te allen tijde besluiten om besluitvorming schriftelijk of met behulp van elektronische communicatiemiddelen te laten verlopen.

19. Indien bij een vergadering het quorum der leden niet aanwezig is, wordt voor het nemen van de betrokken besluiten overgegaan tot schriftelijke besluitvorming, of wordt op zo kort mogelijke termijn een nieuwe vergadering uitgeschreven, waarbij aanwezigheid van het quorum niet vereist is voor bindende besluitvorming.
20. De secretaris draagt er zorg voor dat van iedere vergadering notulen en een besluitenlijst worden opgesteld die binnen drie weken na de betreffende vergadering worden verzonden aan de genodigden bij de vergadering.

ARTIKEL 9 ADVIEZEN EN SIGNALERINGEN VAN DE COMMISSIE

1. Voor adviezen betreffende kennisgevingen en aanvragen om een vergunning op grond van het besluit kan het dagelijks bestuur, dan wel namens het bestuur de secretaris, een of meerdere (buiten)leden van de commissie aanwijzen, die een advies of signalering voorbereiden.
2. Bij de totstandkoming van adviezen en signaleringen kan de commissie zich laten bijstaan door experts die geen lid zijn van de commissie.
3. De adviezen en signaleringen worden uitgebracht overeenkomstig de mening van de meerderheid van de (buiten)leden van de commissie. De (buiten)leden worden in de gelegenheid gesteld schriftelijk te reageren op conceptadviezen en -signaleringen.
4. Ter vergadering of schriftelijk ingebrachte minderheidsstandpunten worden desgewenst in of bij de adviezen vermeld.

ARTIKEL 10 ONDERZOEKSPROGRAMMA

1. De commissie kan ter ondersteuning van haar taken onderzoeksprojecten door derden laten uitvoeren.
2. Het dagelijks bestuur stelt het onderzoeksprogramma van de commissie vast en legt dit ter goedkeuring voor aan de Minister.
3. Onderzoeksprojecten worden aanbesteed via een openbare aanbestedingsprocedure.
4. Het dagelijks bestuur besluit over de toekenning van onderzoeksprojecten. Het dagelijks bestuur kan deze taak mandateren aan de voorzitter of de secretaris.

ARTIKEL 11 VERTROUWELIJKHEID

1. Gegevens worden in ieder geval als vertrouwelijk beschouwd indien het betreft:
 - a. gegevens die in het kader van een kennisgeving dan wel een aanvraag om een vergunning op grond van het besluit zijn ingediend en die door het bevoegd gezag als vertrouwelijk zijn aangemerkt;
 - b. opvattingen betreffende personen;
 - c. gegevens ten behoeve van intern beraad;
 - d. gegevens die het staatsbelang kunnen schaden;
 - e. gegevens waarvan publicatie onevenredig voor- of nadeel oplevert voor de bij de aangelegenheid betrokken rechtspersoon of derden;
 - f. overige vergaderstukken waarover de commissie of een subcommissie heeft besloten dat die als vertrouwelijk dienen te worden aangemerkt;
 - g. ontwerpdocumenten afkomstig van derden.
2. Personen hebben pas dan toegang tot de besloten delen van de vergaderingen van de commissie en van de subcommissies, wanneer zij schriftelijk aan de voorzitter hebben verklaard geheimhouding te zullen betrachten ten aanzien van de als vertrouwelijk beschouwde of aangemerkte gegevens.

ARTIKEL 12 WIJZIGEN VAN HET REGLEMENT VAN ORDE

1. Dit reglement kan worden gewijzigd door de commissie, bij een twee derde meerderheid van stemmen, daarbij inbegrepen de schriftelijk uitgebrachte stemmen.
2. Een wijziging als bedoeld in artikel 11, eerste lid, treedt niet in werking dan nadat zij door de Minister is goedgekeurd.

ARTIKEL 13 GEVALLEN WAARIN DIT REGLEMENT NIET VOORZIET

1. In spoedeisende gevallen waarin dit reglement niet voorziet neemt de voorzitter een beslissing, die hij meedeelt aan de commissie of subcommissie.
2. In overige gevallen beslist de commissie of subcommissie met meerderheid van stemmen, dan wel besluit zij deze bevoegdheid aan de voorzitter of dagelijks bestuur te mandateren.

ARTIKEL 14 INWERKINGTREDING

Dit reglement treedt in werking met ingang van 1 februari 2015.

De voorzitter van de commissie genetische modificatie,

Prof. dr. ing. Sybe Schaap

III. RICHTLIJN 'MINDERHEIDSSTANDPUNTEN', BIJLAGE BIJ REGLEMENT VAN ORDE

1. De COGEM brengt signaleringen en adviezen uit. Zoals vastgelegd in de Wet milieubeheer (artikel 2.37, 1 & 2) worden de adviezen en signaleringen overeenkomstig de mening van de meerderheid van de (buiten)leden van de commissie uitgebracht (1). Ingebrachte minderheidsstandpunten (schriftelijk of ter vergadering) worden desgewenst in of bij de adviezen vermeld (2).
2. Het doel van deze richtlijn is om de kaders en de procesafspraken over eventuele minderheidsstandpunten binnen de commissie vast te leggen.
3. Minderheidsstandpunten kunnen bij adviezen spelen. Bij signaleringen geeft de COGEM een overzicht van alle relevante argumenten en gegevens die rond het onderwerp spelen, zonder zelf een standpunt in te nemen. Dit betekent dat bij signaleringen er zelden sprake kan zijn van een afwijkende mening die niet in de argumentatie tot zijn recht komt. Deze zal immers in het totale overzicht opgenomen moeten zijn.
4. Een minderheidsstandpunt moet op technisch-wetenschappelijke gronden gebaseerd zijn. Ethische, maatschappelijke of beleidsmatige overwegingen kunnen geen onderdeel zijn van de technisch-wetenschappelijke advisering. Ze kunnen eventueel verwoord worden in een aan het advies toegevoegde signalering, maar zijn geen onderdeel van het advies.
5. Adviezen en signaleringen worden door één (of in een enkel geval meerdere) subcommissie(s) voorbereid en vervolgens ter goedkeuring aan alle leden voorgelegd. (Buiten)leden uit de andere subcommissies of leden van het Dagelijks bestuur kunnen een minderheidsstandpunt alleen innemen of uitvergroten, als zij dit met wetenschappelijke argumenten kunnen onderbouwen.
6. Bij een verschil van mening tussen (buiten)leden van de commissie over de wetenschappelijke risicoanalyse die de normale beraadslagingen overschrijdt, neemt de voorzitter van de subcommissie (op signalering van het secretariaat) contact op met de betrokken leden om de argumenten te inventariseren en te onderzoeken of er een gemeenschappelijk gedragen standpunt gevonden kan worden. Indien de subcommissievoorzitter deze rol niet kan vervullen (omdat hij bijvoorbeeld als belanghebbend is aangemerkt), zal de vice-voorzitter van de subcommissie deze taak op zich nemen.
7. Indien het niet mogelijk blijkt om tot één standpunt te komen, wordt de Voorzitter van de COGEM hierover ingelicht. Indien opportuun kan hij een bemiddelende rol proberen te spelen.
8. Als leidraad bij het komen tot consensus geldt 1) de kracht van de wetenschappelijke argumentatie en 2) het feit dat de commissie het 'voorzichtigheidsprincipe' in haar technisch-wetenschappelijke advisering hanteert. Bij wetenschappelijk onderbouwde twijfel over, of gebrek aan onderbouwing van, de afwezigheid van risico's voor mens en milieu zal de commissie over het algemeen extra veiligheidsmaatregelen (cq inperkingmaatregelen) adviseren of in het geval dat niet mogelijk is, negatief adviseren.
9. Indien het niet mogelijk blijkt om tot één gedragen advies te komen zal een minderheidsstandpunt in het advies opgenomen worden. De leden van het Dagelijks bestuur zullen hiervan op de hoogte gesteld worden. Met het oog op de rol en taak van het Dagelijks bestuur om de adviezen en signaleringen vast te stellen (Reglement van Orde, artikel 5, §3), zullen de bestuursleden toetsen of het minderheidsstandpunt voldoet aan de kaders gesteld in deze Richtlijn.
10. De discussie rond een minderheidsstandpunt wordt bij voorkeur in een vergadering van de betreffende subcommissie gevoerd. Gezien de korte tijdstermijnen verbonden aan

adviesvragen, zal het echter niet altijd mogelijk zijn om de problematiek in een vergadering te bespreken. In deze gevallen zal de situatie rond het minderheidsstandpunt achteraf besproken worden in de betreffende subcommissievergadering.

11. Een minderheidsstandpunt wordt altijd in het Dagelijks bestuur besproken. Indien het gezien de wettelijke adviestertermijn niet mogelijk is dit in een vergadering te doen voorafgaand aan de publicatie van het advies, zal er een schriftelijke of telefonische overlegronde plaatsvinden. Bespreking in vergadering zal in die gevallen achteraf plaatsvinden.

IV. CRITERIA VOOR UITBRENGEN PERSBERICHTEN DOOR DE COGEM

- Uitgangspunt is dat het uitbrengen van een persbericht bijdraagt aan de positionering van de COGEM als onafhankelijk wetenschappelijk adviesorgaan.
- De COGEM brengt geen (politieke of maatschappelijke) mening naar voren, maar baseert zich op 'feiten', onderzoeksresultaten, haar signaleringen en adviezen.
- De COGEM brengt alleen persberichten uit over haar eigen publicaties en reageert niet op publicaties van derden. De persberichten zijn gericht op de inhoud van de publicaties.
- Een uitzondering hierop is als er foutieve informatie over de COGEM verspreid wordt die het aanzien en functioneren van de COGEM schaden. Hierbij reageert de COGEM inhoudelijk en neemt geen stelling tegen anderen
- Persberichten worden niet uitgegeven om alleen zoveel mogelijk pers aandacht te verkrijgen. Het doel is niet om de COGEM zo veel mogelijk genoemd te krijgen. De inhoud staat voorop. Dat is het terrein waarop (cq via) de COGEM zich wil profileren.
- Informatie in een persbericht moet (op verzoek van een reagerende journalist) door de COGEM toegelicht en van achtergrondinformatie voorzien kunnen worden.
- Voor het uitbrengen van elk persbericht moet de vraag gesteld en beantwoord kunnen worden waarom de COGEM dit persbericht uitbrengt en wat zij daarmee wil bereiken.
- Persberichten moeten interessant voor de pers zijn (nieuws waarde*). Het uitbrengen van (zo veel mogelijk) persberichten werkt averechts. Persberichten moeten daarnaast aan de gebruikelijke eisen voldoen (het 'wie, wat, waar, wanneer, waarom, hoe' criterium; zie cursusmateriaal Centrum voor communicatie en journalistiek Hogeschool Utrecht)
- De procedure COGEM persberichten wordt gevolgd:
 - Het conceptpersbericht wordt opgesteld door het secretariaat (die d.m.v. cursussen daartoe opgeleid zijn)
 - Het conceptpersbericht wordt ter commentaar voorgelegd aan de DB-leden
 - Vaststelling van het uiteindelijke persbericht gebeurt door de Voorzitter
 - Het persbericht wordt minimaal één dag voor uitbrengen ter informatie toegezonden aan VROM

Ad *) Nieuws waarde: Voor het vaststellen van nieuws waarde worden in de communicatie-sector de volgende criteria gehanteerd¹:

¹ H Donkers en J Willems (1999) Journalistiek schrijven voor krant, vak\blad en nieuwe media. Uit cursusmateriaal Centrum voor communicatie en journalistiek Hogeschool Utrecht

1) Actualiteit	Wat vandaag of gisteren gebeurd of ontdekt is, heeft een grotere nieuwswaarde dan wat eergisteren of nog langer geleden plaatsvond. Nieuws moet vers zijn (voor de ontvanger).
2) Geografische of emotionele nabijheid	Wat dichtbij gebeurd is heeft een grotere nieuwswaarde dan wat verder weg plaatsvond
3) Het ongewone of curieuze	Wat afwijkt van het gebruikelijke heeft een grotere nieuwswaarde dan wat past in het geijkte patroon
4) Ontwikkeling en verandering	Voor- of achteruitgang, groei of afname, winst of verlies
5) Spanning en sensatie	Meningsverschillen, ruzies, wedijver, competitie, twist, conflict, (richtingen)strijd, debat
6) Ramspoed en voorspoed	Een natuurramp, crisis, epidemie, nieuwe ziekte. 'Good news is bad news' Maar ook een jubileum, de zoveelste verjaar- of sterfdag, een Nobelprijs...
7) Potentiële betrokkenheid	Onderwerpen die (in)directe consequenties voor lezers kunnen hebben, hebben een hogere nieuwswaarde
8) Reikwijdte	Onderwerpen met gevolgen voor veel mensen of lange termijnconsequenties hebben een hogere nieuwswaarde
9) Human interest	Veel lezers zijn geïnteresseerd in bekende en onbekende personen
10) Ontspanning en entertainment	Lezers willen naast 'zware' ook 'lichte' onderwerpen: ze willen ook geamuseerd worden en vinden het interessant wetenswaardigheden te vernemen over onderwerpen die er niet direct toe doen

V. INTERNE NOTITIE PERSCONTACTEN LEDEN

1. Doel van deze notitie is om (buiten)leden van de COGEM een handreiking te bieden hoe omgegaan moet worden met contacten met de pers over hun activiteiten voor de COGEM.
2. De COGEM heeft regelmatig te maken met aandacht van de media. Enerzijds brengt de COGEM persberichten uit over haar publicaties en activiteiten, of wordt contact gezocht met journalisten om hun te informeren over activiteiten van de COGEM. Anderzijds komt de COGEM ook in de publiciteit door publicaties of opmerkingen van derden.
3. Het lidmaatschap van de COGEM brengt met zich mee dat contacten met de pers een extra dimensie krijgen en om extra omzichtigheid vragen. Leden van de COGEM kunnen in verschillende hoedanigheden in aanraking komen met de pers:
 - Zij kunnen als onderzoekers met expertise op het werkveld van de COGEM worden benaderd met vragen over hun eigen onderzoek of ander onderzoek, of gevraagd worden naar hun mening over bepaalde issues in het werkveld;
 - Zij kunnen geconfronteerd worden met dezelfde vragen, maar nu als lid van de COGEM;
 - Als COGEM lid gevraagd worden naar hun visie op het (interne) functioneren of werkwijze van de COGEM;
 - Als uitvoerder van onderzoek in opdracht van de COGEM.
4. Perscontacten met betrekking tot vragen over COGEM publicaties en activiteiten of over de commissie zelf worden door de voorzitter van de COGEM afgehandeld, het secretariaat fungeert hierbij als eerste contactpersoon. In het geval leden benaderd worden door de media over activiteiten van de COGEM, worden zij daarom geadviseerd deze door te verwijzen naar het COGEM secretariaat.
5. In overleg met de voorzitter kan worden besloten dat perscontacten over specifieke activiteiten of publicaties van de COGEM door anderen worden afgehandeld. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn voor zaken met een sterk technisch inhoudelijk karakter of wanneer de voorzitter niet beschikbaar is. De voorzitters van de betrokken subcommissies zijn hierbij de eerst aangewezenen om als zodanig op te treden, maar ook gewone leden kunnen als zodanig optreden.
6. Leden kunnen door de media benaderd worden in hun hoedanigheid als expert of burger. Dit kan zowel op initiatief van de media als de leden zelf zijn. Het is hierbij aan te raden expliciet te melden dat men niet als lid of vertegenwoordiger van de COGEM spreekt.
7. Indien het bijvoorbeeld een ingezonden schriftelijke reactie in krant, ((semi-)wetenschappelijk) tijdschrift betreft, wordt het COGEM lidmaatschap dan ook niet vermeld. In het geval dat het onderwerpen in het werkveld van de COGEM betreft, wordt het lid verzocht dit te melden (via het secretariaat) aan de voorzitter, zodat de COGEM niet verast wordt door eventuele vragen naar aanleiding van het optreden van het betreffende lid.
8. Leden die onderzoek in opdracht van de COGEM uitvoeren, moeten zich bewust zijn van de complexe situatie waarin ze verkeren. Het onderzoek voeren ze uit als experts en de uitkomsten en conclusies van het onderzoek zijn voor rekening van henzelf als uitvoerders (zoals ook vermeld in de 'disclaimer' in het onderzoeksrapport) en niet van

de COGEM. De conclusies van de COGEM aangaande de uitkomsten van het onderzoek staan vermeld in de (adviserende of signalerende) aanbiedingsbrief. De inhoud hiervan kan echter afwijken van de conclusies in het onderzoeksrapport.

Uitvoerders kunnen onderzoeksresultaten toelichten in de pers. Hierbij is het risico dat de pers de mening van de opdrachtnemer zal vereenzelvigen met die van de opdrachtgever. In de opdrachtbevestiging is daarom vastgelegd dat publiciteit rondom het eindrapport alleen na overleg met de COGEM plaatsvindt.

9. Het bovenstaande geldt ook voor situaties waarbij weliswaar geen publiciteit door de uitvoerder gezocht is, maar de media toch de uitvoerder benaderen voor een toelichting. Bij COGEM leden zal de pers het onderscheid tussen de rol van uitvoerder van onderzoek en COGEM lid zeker niet maken. Hierdoor worden zowel leden als de COGEM kwetsbaar. Mogelijk zullen eventuele verschillen tussen de conclusies van uitvoerders en opdrachtgever gezien worden als een intern conflict.

Dit benadrukt het belang om contacten met de pers over in opdracht van de COGEM uitgevoerd onderzoek altijd van tevoren af te stemmen met de voorzitter van de COGEM, eventueel in samenspraak met de voorzitter van de begeleidingscommissie van het betreffende onderzoek. Indien vragen van journalisten het afgebakende 'antwoordgebied' overschrijden, moeten ze door het betreffende lid worden verwezen naar de COGEM voor verdere beantwoording.

10. Het gaat de COGEM niet aan om leden voor te schrijven hoe zij moeten antwoorden of reageren op eventuele vragen naar het intern functioneren of de werkwijze van de COGEM. Hier past slechts de voorzichtige kanttekening dat de leden zich bewust moeten zijn over de eventuele impact van hun uitlatingen en de dynamiek en gevolgen van persaanval. Indien men zich overvallen voelt door vragen van journalisten is het vaak verstandiger om met enige vertraging te reageren dan zich gedwongen te voelen om terstond te reageren.

VI. PROCEDURE COGEM ONDERZOEKSPROJECTEN

1. De Commissie genetische modificatie (COGEM) beschikt over een eigen budget om onderzoek te laten uitvoeren. Het onderzoeksprogramma is ondersteunend aan de wettelijk vastgelegde activiteiten van de COGEM; advisering en signalering.
2. De door de COGEM gefinancierde activiteiten hebben een directe relatie met haar wettelijke taken en moeten leiden tot een verhoging van de kwaliteit van de adviezen en signaleringen. Dit betekent dat:
 - resultaten van onderzoeksprojecten direct leiden tot adviezen en signaleringen;
 - de verkregen resultaten toepasbaar zijn in adviezen of signaleringen, of de trendanalyse biotechnologie. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan het vroegtijdig herkennen van nieuwe trends, of het verkrijgen van gegevens ter onderbouwing van gesignaleerde trends;
 - onderzoeksprojecten informatie verschaffen waarop de commissie kan besluiten een advies / signalering op te stellen;
 - onderzoeksprojecten de door de COGEM gehanteerde methodologie verder versterken of onderbouwen.
3. De omvang van het COGEM onderzoeksbudget staat geen grote laboratorium- of veldexperimenten toe. Derhalve kunnen alleen deskresearch of kleinschalige laboratoriumexperimenten gefinancierd worden. Echter sommige onderwerpen vragen om een grootschaliger of meer diepgravende aanpak. Daarom heeft de COGEM gekozen voor het identificeren van hoofdthema's die de komende jaren bepalend zullen zijn voor de onderzoeksagenda. Het Dagelijks Bestuur stelt deze hoofdthema's vast en evalueert jaarlijks of aanpassing gewenst is.

De hoofdthema's zijn:

- Betere onderbouwing van de huidige adviespraktijk (c.q. verbetering van de methodiek risico-analyse), waarbij gefocust wordt op:
 - 1) kwantificering (en mathematische onderbouwing),
 - 2) onderbouwing en standaardisering van criteria gebruikt bij de risico-analyse van ggo-werkzaamheden;
 - Onderzoeksvragen gerelateerd aan 'introductie in het milieu' van ggo's;
 - Het vroegtijdig herkennen van en inspelen op nieuwe wetenschappelijke trends in het werkveld van de COGEM;
 - Activiteiten ondersteunend aan de Trendsignalering Biotechnologie;
 - Vereenvoudiging regelgeving;
 - Samenwerking met nationale en internationale instellingen.
4. Elk jaar stelt de COGEM een onderzoeksagenda op voor het komende jaar met potentiële projecten. Deze onderzoeksagenda wordt gelijktijdig met de conceptbegroting aan het ministerie van infrastructuur en Milieu aangeboden.
 5. De leden van de COGEM worden gevraagd om onderwerpen naar voren te brengen voor de onderzoeksagenda. Deze voorstellen worden besproken in de subcommissievergaderingen. De onderzoeksagenda wordt, op basis van adviezen van de verschillende subcommissies, vastgesteld door het Dagelijks Bestuur.

6. Mede gezien het feit dat de onderzoeksagenda medio augustus ingediend moet worden, wordt volstaan met een korte globale beschrijving van de onderzoeksprojecten die later uitgewerkt zal worden.
7. De onderzoeksactiviteiten van COGEM en BureauGGO zijn in 2010 bijeengevoegd. Het BureauGGO stelt zijn eigen onderzoeksagenda op. Beide onderzoeksagenda's worden gecombineerd.
8. In de vergadering van het Dagelijks Bestuur (Hoofd BureauGGO en Dagelijks Bestuur COGEM) rond de jaarwisseling worden de projecten besproken en geprioriteerd.
9. De projecten met de hoogste prioriteit worden door het COGEM secretariaat verder uitgewerkt. Voor de verdere uitwerking van COGEM projecten kan indien dit wenselijk wordt geacht, contact worden opgenomen met het lid of de subcommissie die het voorstel naar voren heeft gebracht. Projecten afkomstig van de BureauGGO onderzoeksagenda worden in samenspraak met de betreffende bureaumedewerker uitgewerkt.
10. Een deel van het beschikbare onderzoeksbudget wordt beschikbaar gehouden voor urgente projecten die in het lopende jaar naar voren komen naar aanleiding van de werkzaamheden van COGEM of BureauGGO. Een besluit over deze projecten gebeurt op ad hoc basis in de vergadering van het Dagelijks Bestuur
11. De uitgewerkte onderzoeksvragen worden ter goedkeuring voorgelegd aan de vergadering van het Dagelijks Bestuur alvorens zij ter inschrijving op de COGEM website en in de e-nieuwsbrief gepubliceerd worden. Ook kunnen potentiële uitvoerders gericht benaderd worden.
12. Inschrijving op opengestelde projecten is niet aan voorwaarden gebonden en staat open voor elke geïnteresseerde.
13. De vergadering van het Dagelijks Bestuur neemt het besluit over toewijzing van projecten. De voorstellen worden beoordeeld op de volgende criteria:
 - mate van aansluiting bij de onderzoeksvraag;
 - competentie van het onderzoeksteam voor de uitvoering van het project;
 - helderheid van het voorstel;
 - (uitvoerbaarheid van) het werkprogramma;
 - prijs en kosteneffectiviteit;
 - (wetenschappelijke) kwaliteit van het voorgestelde onderzoek;
 - eventuele synergie met externe onderzoeksprojecten.
14. Indien het beschikbare onderzoeksbudget na aanbesteding van de projecten met de hoogste prioriteit en aan eventuele urgente ad hoc projecten nog niet is uitgeput, zal de procedure later het jaar herhaald worden.

VII. SAMENSTELLING COGEM: LEDEN, EXPERTISES EN WERKGEVERS

DAGELIJKS BESTUUR

VOORZITTER

Prof. dr. ing. S. Schaap

Prof. dr. R.A.M Fouchier, Virologie, Erasmus MC (Plaatsvervangend voorzitter COGEM)

Prof. dr. N.M. van Straalen, Dierecologie, Vrije Universiteit Amsterdam

Prof. dr. L. van Vloten-Doting, Commissie van Wijzen FES

Prof. dr. ing. S. Schaap, Voorzitter COGEM

SUBCOMMISSIE LANDBOUW

VOORZITTER

Prof. dr. N.M. van Straalen

LEDEN

Prof. dr. ir. J.D. van Elsas, Microbiële ecologie, Rijksuniversiteit Groningen

Prof. dr. ir. F.P.M. Govers, Moleculaire fytopathologie, Wageningen Universiteit en Research-
centrum (Plaatsvervangend voorzitter)

Dr. T.J. de Jong, Plantenecologie, Universiteit Leiden

Dr. W.J. de Kogel, Gewasbescherming /entomologie, Wageningen Universiteit en Research-
centrum

Dr. J.M. Kooter, Epigenetica, Vrije Universiteit Amsterdam

BUITENLEDEN

Dr. P.M. Bruinenberg, Agronomie, plantenveredeling, AVEBE

Prof. dr. J.T.M. Elzenga, Ecofysiologie, Rijksuniversiteit Groningen

Prof. dr. J. Memelink, Plantencelfysiologie, Instituut Biologie Leiden

Prof. dr. P.H. van Tienderen, Plantevolutie, IBED

Dr. ir. R.Y. van der Weide, Agronomie, Gewasbescherming, Biobased economie

SUBCOMMISSIE MEDISCH VETERINAIR

VOORZITTER

Prof. dr. R.A.M Fouchier

LEDEN

Prof. dr. R.C. Hoeben, Moleculaire Virologie, Leids Universitair Medisch Centrum

Prof. dr. G.A.P. Hospers, Oncologie / Gentherapie, Universitair Medisch Centrum Groningen
(Plaatsvervangend voorzitter)

Dr. T.G. Kimman, Virologie, Centraal Veterinair Instituut

Dr. C. van Maanen, Virologie dieren, Gezondheidsdienst voor Dieren

Dr. B.P.H. Peeters, Virologie dieren, Centraal Veterinair Instituut

BUITENLEDEN

Dr. T. Boekhout, Mycologie, Centraalbureau voor Schimmelcultures-KNAW
Prof. dr. J.E. Degener, Medische Microbiologie, Universitair Medisch Centrum Groningen
Dr. D. Goovaerts, Vaccin R&D Diergeneeskunde, DGVAC Lichtaart
Dr. R.J. de Groot, Virologie, Universiteit Utrecht
Dr. N.A. Kootstra, Virologie / Immunologie, Academisch Medisch Centrum
Prof. dr. J.P.M. van Putten, Infectiebiologie, Universiteit Utrecht
Dr. K.C. Wolthers, Medische Microbiologie/Virologie, Academisch Medisch Centrum

SUBCOMMISSIE ETHIEK EN MAATSCHAPPELIJKE ASPECTEN

VOORZITTER

Prof. dr. H.F.M. te Molder, Wetenschapscommunicatie, Universiteit Twente, Hoogleraar Wageningen Universiteit

LEDEN

Prof. dr. J.J.M. Dons, Biotechnologie, BioSeeds
Prof. dr. R.A.M Fouchier, Virologie, Erasmus MC
Prof. dr. S. Roeser, Ethiek, Politieke filosofie en ethiek / Universiteit Twente, 3TU centre for ethics and technology / TU Delft
Prof. dr. N.M. van Straalen, Dierecologie, Vrije Universiteit Amsterdam
Dr. J.A.A. Swart, Ethiek en maatschappelijke aspecten van de levenswetenschappen, Rijksuniversiteit Groningen
Ir. H.C. de Vriend, Consumentenaspecten en communicatie, LIS Consult
Drs. T.J. Wams, Natuurbescherming, Vereniging Natuurmonumenten (Plaatsvervangend voorzitter)

BUITENLEDEN

Dr. ir. V. Beekman, Responsible Research and Innovation, LEI
Dr. S. van der Burg, Filosofie & ethiek van medische techniek, Universitair Medisch Centrum St. Radboud
Prof. dr. M. Margadant-van Arcken, Natuur-en Milieu educatie
Prof. dr. ir. G. Meester, Landbouweconomie
Dr. mr. L.M. Poort, Rechtstheorie, regulering biotechnologie, Vrije Universiteit Amsterdam
Prof. dr. ir. Struik, Gewasfysiologie, Wageningen Universiteit

OUD-LEDEN (2011-2016)

VOORZITTER

Prof. dr. ir. B.C.J. Zoeteman, Universiteit van Tilburg, Duurzaamheidsbeleid in internationaal perspectief

SUBCOMMISSIE MEDISCH VETERINAIR

Prof. dr. P.W.M. Hermans, Universitair Medisch Centrum St. Radboud, Moleculaire Infectiologie
Prof. dr. M.D. de Jong, Academisch Medisch Centrum, Medische microbiologie
Dr. ir. M.W. Weststrate, Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Vaccinproductie

SUBCOMMISSIE LANDBOUW

Prof. dr. ir. G.C. Angenent, Wageningen Universiteit en Researchcentrum, Moleculaire biologie en plantenfysiologie
Prof. dr. H. van Dijk, Universiteit van Lille, Populatiegenetica en planteneecologie
Dr. T.J. de Jong, Universiteit Leiden, Planteneecologie

Dr. J.C.M. den Nijs, Universiteit van Amsterdam, Biodiversiteit en ecosysteemdynamica (tot 15 januari 2014)

Ing. A.J.W. Rotteveel, Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit, Plantenziektekunde en onkruidkunde

Dr. ir. H.J. Schouten, Wageningen Universiteit en Researchcentrum, Plantenveredeling

SUBCOMMISSIE ETHIEK EN MAATSCHAPPELIJKE ASPECTEN

Prof. dr. ir. E.T. Lammerts van Bueren, Louis Bolk Instituut / Wageningen Universiteit en Researchcentrum, Biologische plantenveredeling

Drs. L. van den Oever, Nederlands Instituut voor Biologie, Biologie en communicatie (tot 1 december 2012)

Prof. dr. P. Osseweijer, Technische Universiteit Delft, Biotechnologie en samenleving

Prof. dr. G.T.P. Ruivenkamp, Wageningen Universiteit en Researchcentrum / Vrije Universiteit Amsterdam, Technologie en agrarische ontwikkeling

SECRETARIAAT COGEM

Dr. ir. M. Bovers, coördinator Subcommissie Landbouw

Ing. A.T.A. Box, stafmedewerker

B. Erkamp MSc, stafmedewerker

Drs. ing. R. Mampuys, coördinator Subcommissie Ethiek en Maatschappelijke Aspecten

Dr. F.H.E. Schagen, coördinator Subcommissie Medisch Veterinair

A. Schulting, office coördinator

Dr. M.M. Vrolijk, stafmedewerker

Dr. ir. F. van der Wilk, algemeen secretaris

OUD-MEDEWERKERS

Ir. F.G. Koning, stafmedewerker

M. Scholsz, office coördinator

VIII. COGEM PUBLICATIES & ACTIVITEITEN 2011 - 2015

SPECIFIEKE ADVIEZEN (VERBONDEN AAN SPECIFIEKE VERGUNNINGAANVRAGEN)

2011

- CGM/110110-02 Commerciële productie van genetisch gemodificeerde dierlijke cellen in een Single Use Bioreactor onder MI-I condities
- CGM/110112-01 Verzoek tot wijziging vergunnen fase I/II klinische studie met conditioneel-replicerende adenovirussen
- CGM/110113-01 Additional advice on the renewal of the authorization for import and processing of genetically modified soybean 40-3-2
- CGM/110113-02 Inschaling van de tropische plant *Parasponia andersonii*
- CGM/110202-01 Advies kleinschalige veldproef met *Phytophthora*-resistente aardappelen
- CGM/110221-01 Classificatie van *E. coli* W
- CGM/110321-01 Classificatie van en inschaling van werkzaamheden met Crimean-Congo hemorrhagic fever virus
- CGM/110322-01 Inschaling van de productie van genetisch gemodificeerd *Rift Valley fever virus*
- CGM/110325-01 Import and processing of genetically modified cotton GHB614xLLCotton25
- CGM/110330-01 Cultivation, import and processing of the genetically modified potato AV43-6-G7
- CGM/110404-01 Cultivation of insect resistant maize MIR604
- CGM/110418-03 Grootschalige productie van melkzuur door genetisch gemodificeerde cyanobacteriën in een kweekstelsel voor eenmalig gebruik
- CGM/110428-05 Inschaling van in vitro werkzaamheden met *gg-Rift valley fever virus* en *gg-Crimean Congo hemorrhagic fever virus*
- CGM/110503-01 Grootschalige productie van monoklonale antilichamen met behulp van PER.C6 cellen in een kweekstelsel voor eenmalig gebruik
- CGM/110509-01 Verzoek tot wijziging vergunning vaccinatiestudie met *gg-mazelenvirus* in makaken
- CGM/110510-01 Import and processing of genetically modified maize DAS-40728-9
- CGM/110518-01 Marketing authorization of 'Poulvac *E. coli*' to vaccinate chickens against *Escherichia coli* O78
- CGM/110614-01 Cultivation, import and processing of genetically modified amylopectin potato BPS-A1020-5
- CGM/110706-01 Classificatie van negen algensoorten
- CGM/110712-01 Inschaling van vriesdrogen tijdens productie van *gg-Vibrio cholerae* vaccin
- CGM/110801-02 Import of genetically modified soybean MON87708 with a new herbicide tolerance trait EFSA/GMO/NL/2011/93
- CGM/110803-01 Assessment of additional information concerning the application for cultivation of MON8903xNK603 maize
- CGM/110804-01 Veterinaire studie naar PM-MH vaccin in kalveren
- CGM/110815-03 Classificatie van *Vesicular stomatitis virus* en inschaling van werkzaamheden met genetisch gemodificeerde VSV deeltjes
- CGM/110823-01 Import and processing of genetically modified maize line 5307
- CGM/110822-01 Reactie op EFSA opinie herbicidentolerante soja 356043
- CGM/110829-01 Ingeperkt gebruik van genetisch gemodificeerde sluipwespen (*Nasonia vitripennis*)
- CGM/110831-01 Klinische studie met retroviraal getransduceerde humane T-lymfocyten
- CGM/110913-01 Klinische studie met retroviraal getransduceerde humane T-lymfocyten in leukemiepatiënten

CGM/110921-03 Classificatie en werkzaamheden met rLCMV
 CGM/110921-02 Knock-out muizen verkregen via retroviraal getransduceerde
 embryonale stamcellen
 CGM/110921-01 Inschaling werkzaamheden recombinant aviair *Influenza A virus* H7N1
 CGM/111012-03 Aanvullende informatie over de klinische studie met retroviraal
 getransduceerde humane T-lymfocyten
 CGM/111114-02 Import of genetically modified herbicide tolerant soy DAS-68416-4
 CGM/111128-02 Productie van CSFV E2 en PCV manteleiwit m.b.v. een baculovirus-
 expressiesysteem in een Single Use Bioreactor
 CGM/111209-01 Additional advice on cultivation of genetically modified maize MON88017
 CGM/111213-01 Kleinschalige veldproef met genetisch gemodificeerde aardappelplanten
 met een verhoogde resistentie tegen *Phytophthora infestans*
 CGM/111222-01 Aanvullende informatie over markttoelating van Poulvac E.coli
 CGM/111222-02 Klinische studie met een *Semliki forest virus* vaccin tegen baarmoeder-
 halskanker

2012

CGM/120104-01 Werkzaamheden met chimeer *Infectious bronchitis virus*
 CGM/120104-02 Import of genetically modified soybean FG72 with glyphosate and
 isoxaflutole herbicide tolerance
 CGM/120105-01 Import and processing of cotton T304-40
 CGM/120109-02 Ingeperkt gebruik van genetisch gemodificeerde sponscellen
 CGM/120116-02 Inschaling van werkzaamheden met gg-zeeanemoon *Nematostella*
vectensis
 CGM/120123-01 Import of insect resistant and herbicide tolerant GHB119 cotton
 CGM/120124-01 Additional advice on cultivation of glyphosate tolerant GA21 maize
 CGM/120125-01 Classificatie van *Canine parvovirus*
 CGM/120203-01 Import and processing of GT73 oilseed rape
 CGM/120207-01 Market authorisation of a recombinant canarypox vaccine for the
 treatment of cats with fibrosarcoma
 CGM/120207-02 Ingeperkt gebruik van herpesvirusvaccins in lama's
 CGM/120229-01 Classificatie van het *Trichodysplasia spinulosa-associated polyomavirus*
 CGM/120306-01 Additional advice on import of soybean line MON87701 x MON89788
 CGM/120309-01 Classificatie en inschaling werkzaamheden *Listeria innocua*
 CGM/120327-01 Additional information concerning the application for cultivation of
 MON89034 x NK603
 CGM/120402-01 Import and processing of genetically modified maize line
 1507x59122xMON810xNK603
 CGM/120404-01 Classificatie van fragmenten van *Clostridium difficile* toxines A en B
 CGM/120416-01 Aanvullende informatie over veterinaire studie met *Pasteurella*
multocida en *Mannheimia haemolytica* deletiemutanten
 CGM/120417-02 Inschaling van onderzoek naar *Ebolavirus* en *Marburgvirus* infecties
 met genetisch gemodificeerd VSIV
 CGM/120507-01 Inschaling van de tropische planten *Trema orientalis* en *Trema tomentosa*
 CGM/120521-01 General Surveillance and import of GT73 oilseed rape
 CGM/120605-03 Klonering van een synthetische DNA sequentie in *Escherichia coli*
 CGM/120611-01 Introductie in het milieu van een recombinant herpesvirusvaccin tegen
 laryngotracheitis en de ziekte van Marek
 CGM/120612-01 Import of MON88302 oilseed rape
 CGM/120625-01 Klinische studie met gg-MVA vaccin dat codeert voor het HA van
Influenza A virus
 CGM/120710-01 Klinische studie met een conditioneel-replicerende adenovirale vector
 als aanvullende behandeling van prostaatcancer
 CGM/120710-02 Cultivation of MON89034 maize
 CGM/120716-01 Additional advice on cultivation of glyphosate tolerant soybean 40-3-2

- CGM/120716-02 Inschaling van werkzaamheden met gg-RVfV
- CGM/120718-01 Aanvullende informatie kippenvaccin Innovax-ILT
- CGM/120814-02 Grootschalige productie van antigeen tegen *West Nile virus* op MI-III inperkingsniveau
- CGM/120816-01 Import and processing of genetically modified maize line Bt11xMIR162x1507xGA21
- CGM/120816-02 Import and processing of genetically modified maize line Bt11x59122xMIR604x1507xGA21
- CGM/120829-02 Inschaling werkzaamheden met gg-Schmallenbergvirus
- CGM/120912-01 Classificatie *Mortierella alpina*
- CGM/120927-01 Naakt DNA: Milieuristicobeoordeling & regelgeving
- CGM/120928-01 Aanvullende informatie voor klinische studie met gg-MVA-HA vaccin
- CGM/121122-02 Inschaling werkzaamheden met genetisch gemodificeerd AAV in muizen
- CGM/121128-01 Classificatie *Geobacter sulfurreducens* en *Shewanella oneidensis*
- CGM/121024-01 Aanvullende informatie betreffende de moleculaire karakterisering van recombinant kippenvaccin Innovax-ILT
- CGM/121205-01 Kleinschalige veldproef met de genetisch gemodificeerde aardappelkloon AV43-6-G7 met een verlaagd amylosegehalte.
- CGM/121206-01 Productie van gg-Measles virus met heterologe oppervlakte-eiwitten
- CGM/121210-01 Experimenten met onbekende adenovirussen uit mensapen
- CGM/121219-02 Classificatie en inschaling werkzaamheden *Clostridium sporogenes* ATCC 3584
- CGM/121221-01 Classificatie van *Hepatitis E virus* en inschaling van werkzaamheden met genetisch gemodificeerd HEV

2013

- CGM/130107-01 Import and processing of the genetically modified soybean line MON87705xMON89788
- CGM/130118-01 Classificatie van en inschaling werkzaamheden met *Influenza B virus*
- CGM/130124-02 Vertrouwelijk advies EMA markttoelating
- CGM/130128-01 Kleinschalige veldproef met *Phytophthora infestans* resistente gg-aardappelen
- CGM/130208-02 Advisory report on import of glyphosate resistant oilseed rape 73496
- CGM/130314-01 Import and processing of maize line MON 87427 with tissue-selective tolerance to glyphosate
- CGM/130319-01 Inschaling van handelingen met gg-Jakobskruiskruid en gg-Duin-kruiskruid (*Jacoba vulgaris*)
- CGM/130321-01 Cultivation of glyphosate tolerant GHB614 cotton
- CGM/130325-01 Advisory report concerning import of herbicide tolerant soybean SYHT0H2
- CGM/130326-02 Additional advisory report on the renewal of the authorisation for import and processing of genetically modified oilseed rape GT73
- CGM/130329-01 Inschaling van werkzaamheden met gg-*Sendai virus*
- CGM/130329-02 Classificatie van de orale bacterie *Streptococcus oligofermentans*
- CGM/130410-01 Beoordeling van milieuristico's ten gevolge van bijwerking in klinische studie met een conditioneel replicerende adenovirusvector
- CGM/130419-01 Advisory report on import of herbicide tolerant oilseed rape MS8xRF3xGT73
- CGM/130424-01 Reassortanten van het *Influenza B virus*
- CGM/130502-01 Inschaling werkzaamheden met gg-*Huaiyangshan virus*
- CGM/130502-02 Grootschalige productie van palmitase met behulp van genetisch gemodificeerde *Pseudomonas fluorescens*
- CGM/130513-01 Vertrouwelijk advies EMA markttoelating
- CGM/130507-01 Additional advisory report on cultivation of maize line 59122
- CGM/130528-01 Classificatie van het bofvirus

- CGM/130528-02 Import, distribution and retail of herbicide tolerant red-purple carnation SHD-27531
- CGM/130530-01 Productie van genetisch gemodificeerde Influenza A/HK/1/68 (HKMA20-C) virussen
- CGM/130603-01 Een fase 2b klinische studie met gg-AAV ter behandeling van patiënten met hartfalen (UMCG)
- CGM/130603-02 Een fase 2b klinische studie met gg-AAV ter behandeling van patiënten met hartfalen (UMCU)
- CGM/130603-03 Een fase 2b klinische studie met gg-AAV ter behandeling van patiënten met hartfalen (AMC)
- CGM/130603-04 Klinische studie met naakt DNA tegen plaveiselcelcarcinoom veroorzaakt door *Human papillomavirus*
- CGM/130604-02 Mengseltoxiciteit betreffende de aanvraag voor teelt van MON89034xNK603 maïs
- CGM/130606-01 Classificatie van elf adenovirus serotypen
- CGM/130617-01 Fase 3 studie met een recombinant *Vaccinia virus*- en *Fowlpox virus*-vaccin bij patiënten met prostaatkanker
- CGM/130627-01 Import of genetically modified soybean DAS-44406-6 with three herbicide tolerance traits
- CGM/130702-02 Verspreiding genetisch gemodificeerde *Xanthomonas campestris* pv *campestris* onder koolplanten met behulp van hommels
- CGM/130711-01 Import, distribution and retail of cut flowers with modified flower colour (GM carnation SHD-27531-4)
- CGM/130715-01 Aanvullende informatie over bijwerking in klinische studie met conditioneel replicerende adenovirusvector
- CGM/130822-01 Classificatie en werkzaamheden met *Middle East Respiratory Syndrome* coronavirus (MERS-CoV)
- CGM/130826-01 Classificatie van de darmbacteriën *Akkermansia muciniphila* en *Faecalibacterium prausnitzii*
- CGM/130902-01 Inschaling van *in vivo* werkzaamheden met Canine adenovirusvectoren
- CGM/130919-01 *Shuni virus* reverse-genetics
- CGM/130919-02 Import genetisch gemodificeerd herbicide tolerant katoen MON 87701
- CGM/130926-01 Aanvullende informatie over klinische studie met een recombinant *Vaccinia Virus*- en *Fowlpoxvirus* vaccin bij patiënten met prostaatkanker
- CGM/131002-01 Controle van cellijnen
- CGM/131028-01 Additional advice on import of T25 maize
- CGM/131029-01 Advies betreffende IAB erkenning van *Saccharomyces cerevisiae*
- CGM/131107-01 Import and processing of insect resistant and herbicide tolerant cotton 281-24-236x3006-210-23xMON88913
- CGM/131202-01 Classificatie van *Phocine distemper virus*
- CGM/131205-01 Tentoonstelling met genetisch gemodificeerde magnetotactische bacteriën
- CGM/131206-01 Inschaling van werkzaamheden met een genetisch gemodificeerd markervaccin tegen klassieke varkenspest
- CGM/131210-01 Practicality and usefulness of the 'Guidance on risk assessment of living modified organisms' (Cartagena Protocol on Biosafety)
- CGM/131210-02 Import dicamba- en glyfosaattolerante soja MON87708xMON89788
- CGM/131211-01 Aanvullende informatie karakterisering PROSTVAC-V/F
- CGM/131217-01 Import, distribution and retail of GM carnation FLO-40685-1
- CGM/131219-02 Inschaling werkzaamheden met een disarmed TYLCV expressiesysteem
- CGM/131220-01 Omlaagschaling van retroviraal getransduceerde humane cellen voor langdurige kweek

2014

- CGM/140127-01 Classificatie van *Geobacter metallireducens*
- CGM/140131-01 De Ontwerpregeling genetisch gemodificeerde organismen onder de loep

- CGM/150130-01 Inschaling van werkzaamheden met chimere genetisch gemodificeerde norovirussen
- CGM/150218-01 Confidential advice on application for the market authorisation of a genetically modified medicinal product
- CGM/150303-02 Classificatie van *Schwanniomyces occidentalis*, *Trichoderma aggressivum* en *Verticillium fungicola*
- CGM/150318-01 Classificatie en inschaling van werkzaamheden met genetisch gemodificeerd *Cowpox virus*
- CGM/150327-01 Import of genetically modified soybean MON 87751 with two insect resistance traits
- CGM/150407-01 Overleving en kruisbaarheid van *Gossypium herbaceum* in Nederland
- CGM/150416-01 Classificatie van *Equid herpesvirus 1*
- CGM/150501-05 Inschaling van werkzaamheden met het aggregerende eiwit -synucleïne
- CGM/150513-01 Toelichting op de classificatie van de schimmelpathogene schimmels *Trichoderma aggressivum* en *Lecanicillium fungicola*
- CGM/150518-01 Inperkingsmaatregelen voor werkzaamheden met genetisch gemodificeerde *Geranium robertianum* en *Geranium pyrenaicum*
- CGM/150518-02 Omlaagschaling van werkzaamheden met genetisch gemodificeerd Rift Valley fever virus
- CGM/150528-01 Import and processing of genetically modified maize 4114
- CGM/150601-02 Advies ter verbetering van general surveillance bij gg-gewassen
- CGM/150611-01 Confidential advice on application for the market authorisation of a genetically modified medicinal product
- CGM/150615-01 Classificatie van vier primate adenovirussen
- CGM/150617-01 Een fase I/II klinische studie met gg-AAV ter behandeling van patiënten met ernstige tot matig ernstige hemofilie B (AMC)
- CGM/150617-02 Een fase I/II klinische studie met gg-AAV ter behandeling van patiënten met ernstige tot matig ernstige hemofilie B (UMC Utrecht)
- CGM/150617-03 Een fase I/II klinische studie met gg-AAV ter behandeling van patiënten met ernstige tot matig ernstige hemofilie B (UMCG)
- CGM/150617-04 Een fase I/II klinische studie met gg-AAV ter behandeling van patiënten met ernstige tot matig ernstige hemofilie B (Erasmus MC)
- CGM/150630-01 Inperkingsmaatregelen voor werkzaamheden met genetisch gemodificeerde *Camelina sativa*
- CGM/150707-01 Confidential advice on application for the market authorisation of a genetically modified medicinal product
- CGM/150715-01 Inschaling van werkzaamheden met replicons afgeleid van het *Venezuelan equine encephalis virus*
- CGM/150716-01 Classificatie en inschaling van werkzaamheden met een op 'Salmonella Typhi' gebaseerde vaccinstam
- CGM/150723-01 Inschaling van werkzaamheden met genetisch gemodificeerde seizoensgebonden humane influenza A virussen
- CGM/150817-01 Import and processing of insect resistant and herbicide tolerant maize MON87427xMON89034xNK603
- CGM/150821-01 Classificatie van cyanobacterie *Synechococcus* sp. stam PCC7002
- CGM/150824-01 Werkzaamheden met een gg-AAV vector coderend voor alpha-synucleïne
- CGM/150825-02 Import and processing of insect resistant and herbicide tolerant maize MON87427xMON89034x1507xMON88017x59122
- CGM/150831-01 Confidential advice on application for the market authorisation of a genetically modified medicinal product
- CGM/150901-01 Fase I/II klinische studie met naakt DNA vaccine tegen *Human papillomavirus* geïnduceerde (pre)maligniteiten
- CGM/150902-01 Classificatie van *Elephantid herpesvirus* en *Modoc virus*
- CGM/150907-01 Grootschalige kweek van genetisch gemodificeerde dierlijke cellen in de 'Single-Use Bioreactor Sartorius STR'

- CGM/150907-02 Inschaling van werkzaamheden met gg-Chikungunya virus en gg-West Nile virus in combinatie met muggen
- CGM/150907-03 Klinische malariavaccinatie studie met een deletiemutant van *Plasmodium falciparum*
- CGM/150907-04 Klinische malariavaccinatie studie met muggen en een deletiemutant van *Plasmodium falciparum*
- CGM/150928-01 Renewal of the authorisation for import and processing of genetically modified maize line 1507
- CGM/150930-01 Inschaling van werkzaamheden met genetisch gemodificeerde *Marchantia polymorpha* (Parapluitjesmos)
- CGM/151008-01 Import and processing of genetically modified cotton GHB614xLLCotton25xMON15985 and LLCotton25xMON15985
- CGM/151015-01 Inschaling van werkzaamheden met genetisch gemodificeerd *Japanese Encephalitis virus*
- CGM/151019-01 Aanvullend advies over inschaling van werkzaamheden met alpha-synucleïne transgene dieren
- CGM/151029-01 Import and processing of genetically modified maize MON87411
- CGM/151103-01 Veldproef met genetisch gemodificeerde appelbomen met een verhoogd anthocyaangehalte
- CGM/151104-01 Import of genetically modified soybean FG72xA5547-127 with three herbicide tolerance traits
- CGM/151123-01 Inperkingsmaatregelen voor werkzaamheden met genetisch gemodificeerde *Taraxacum kok-saghyz*
- CGM/151207-01 The market authorization of Zalmoxis: Response to 'Day 180 List of Questions' concerning the environmental risk assessment
- CGM/151210-01 Import and processing of genetically modified maize MON87403 with increased biomass

GENERIEKE ADVIEZEN (NIET VERBONDEN AAN SPECIFIEKE VERGUNNINGAANVRAGEN)

2011

- CGM/110114-01 Comments on the European Food Safety Authority draft guidance on selection of comparators for risk assessment of genetically modified plants
- CGM/110124-01 Comments on the European Food Safety Authority revised 'Guidance on the risk assessment of genetically modified microorganisms and their food and feed products'
- CGM/110214-02 Advies m.b.t. de documenten 'Guidance on the environmental risk assesment of GM plants' en 'Scientific opinion on the assessment of potential impacts of GM plants on NTOs'
- CGM/110307-01 Advies betreffende de Europese bindende richtlijn voor de milieurisico-beoordeling van genetisch gemodificeerde planten
- CGM/110311-03 Advies m.b.t. de 'guidance on risk assessment of living modified organisms' van de 'Convention on biodiversity'
- CGM/110520-01 Comments on the European Food Safety Authority draft version of the revised 'Guidance on the post-market environmental monitoring (PMEM)'
- CGM/110706-02 Herziening isolatieafstand bij veldproeven met gg-aardappelen (bij onderzoeksrapport CGM 2011-05)
- CGM/111024-02 Classificatie apathogene schimmels
- CGM/111024-03 Classificatie pathogene schimmels
- CGM/111123-01 Reactie op Ontwerpbesluit ggo milieubeheer 2012
- CGM/111220-02 Advies classificatie niet pathogene bacteriën
- CGM/111220-03 Advies classificatie pathogene bacteriën

2012

- CGM/120127-01 Classificatie humaan- en dierpathogene parasieten
CGM/120220-01 Advies over herziening van de Regeling ggo. Gezamenlijk advies BVF platform en COGEM
CGM/120301-01 Classificaties van humaan- en dierpathogene virussen
CGM/120307-01 Inschaling van kloneringswerkzaamheden met genoom van PG-3 virussen
CGM/120419-02 Comments on the European Food Safety Authority 'Guidance on the Post-Market Environmental Monitoring of genetically modified plants
CGM/120831-01 Comments on the EFSA draft guidance for the environmental risk assessment of genetically modified animals
CGM/120919-01 Virale sequenties bij klinische studies met naakt DNA
CGM/121018-02 Advies aanvullende maatregelen voor zaden en grond bij ingeperkt gebruik van gg-planten

2013

- CGM/130227-05 Criteria voor moleculaire karakterisering van ggo's voor medische en veterinaire toepassing
CGM/130402-01 Genetically modified oilseed rape (*Brassica napus*). Aspects in relation to the environmental risk assessment and post-market environmental monitoring of import applications
CGM/130416-01 Inperkingsmaatregelen voor werkzaamheden met gg-geleedpotigen onder 'ingeperkt gebruik'
CGM/130604-01 Gebruik van enkelstrengs carrier DNA bij de constructie van gg-gisten en gg-schimmels voor grootschalige toepassingen
CGM/130917-01 Classificatie van humaan- en dierpathogene DNA virussen
CGM/131022-01 Update van de lijsten met classificaties van bacteriën
CGM/131031-02 Classificatie van humaan- en dierpathogene RNA virussen

2014

- CGM/140121-01 Pathogeniteitsclassificatie van mycotoxineproducerende schimmels
CGM/140228-01 Inschaling van laboratoriumwerkzaamheden met ecotrope muizen retrovirussen
CGM/140317-01 Classificatie van lentivirussen van kleine herkauwers
CGM/140527-02 Classificatie *Pseudomonas fluorescens*
CGM/140528-01 Inperking van werkzaamheden met genetisch gemodificeerde *Drosophila melanogaster*
CGM/140630-01 Omlaagschaling van *in vitro* laboratoriumwerkzaamheden met dierpathogene arbovirussen
CGM/141216-02 Inventarisatie van strikt dierpathogene virussen
CGM/141218-01 Actualisatie van de lijsten met de indeling in pathogeniteitsklassen van een groot aantal apathogene- en pathogene bacteriën
CGM/141218-02 Actualisatie van de pathogeniteitsclassificaties van een groot aantal humaan- en dierpathogene RNA en DNA virussen
CGM/141218-03 Actualisatie van de pathogeniteitsclassificaties van een groot aantal apathogene en pathogene schimmels
CGM/141218-04 Actualisatie van de lijst inperkingsmaatregelen zaden en grond bij werkzaamheden met genetisch gemodificeerde planten onder ingeperkt gebruik 2014

2015

- CGM/150212-01 Inventariserend onderzoek naar de potentiële blootstelling van aquatische organismen aan plantmateriaal van Bt-maïs
CGM/150529-01 Classificatie van vier retrovirussen
CGM/151013-01 Classificatie van *Mouse mammary tumor virus* en Murine stem cell virus
CGM/151014-01 Pathogeniteitsclassificatie *Murid herpesvirus 1*, *Cyprinid herpesvirus 3* en *Spring viraemia of carp virus*

- CGM/151102-02 Definities van verschillende varianten van *Influenza A virus*
 CGM/151214-01 Pathogeniteitsclassificatie elf arterivirussen
 CGM/151216-02 Classificatie van humane papillomavirussen

SIGNALERINGEN

2011

- CGM/110224-01 Mondiale Motivatie of Europese Eigenheid? Vier scenario's voor ggo's in de Europese landbouw
Gezamenlijke publicatie met het Rathenau Instituut
 CGM/101230-01 Geboeid door keuzevrijheid: een verkenning van de ontwikkeling en rol van keuzevrijheid rondom ggo's in Europa

2012

- CGM/120111-01 Genetisch gemodificeerde dieren: gewilde en ongewilde werkelijkheid
 CGM/120605-04 Mogelijke reacties op poging van kunstenaars om gentechttaboe te doorbreken
 CGM/120928-02 Internationale ontwikkelingen gg-tarwe en de positie van Nederland
 CGM/121001-01 Vergunningen en adviezen: trends in genetische modificatie

2013

- CGM/130117-01 Synthetische biologie – update 2013
 CGM/131031-01 Waar Rook is, is Vuur? Omgaan met de uitkomsten van alarmerende studies over de veiligheid van ggo's

2014

- CGM/140929-02 Heroverweging van de criteria voor de moleculaire karakterisering bij markttoelatingen van gg-gewassen
 CGM/141013-02 Criteria classificatie dierpathogenen
 CGM/141030-01 CRISPR-Cas; revolutie uit het lab
 CGM/141111-01 Signalering Octrooianalyse Nederlandse biotechnologiesector
 CGM/141219-01 GGO's te kijk gezet. Het gebruik van genetisch gemodificeerde organismen in tentoonstellingen
 CGM/141222-01 Bouwstenen voor een beoordelingskader voor teelt van gg-gewassen
 CGM/141222-02 Een uitstekend milieu: grenzen aan het milieu

2015

- CGM/150409-01 Markttoelating voor Bovela niet gesteund door COGEM advies
 CGM/151209-01 Signalerende brief 'Statistiek bij de risicobeoordeling van gg-gewassen'
 CGM/151215-02 Rode draden in de ggo-vergunningverlening: De positie van genetische modificatie in een IenM-breed afwegingskader veiligheid

SIGNALERENDE AANBIEDINGSBRIEVEN BIJ ONDERZOEKSRAPPORTEN

2011

- CGM/110112-02 Niet-humane oncolytische virussen
 CGM/111118-06 Een nieuwe dynamiek in het debat over biotechnologie door de komst van sociale media?
 CGM/110302-02 Verschillen in de implementatie van de Richtlijn 2009/41/EC in de EU lidstaten
 CGM/110329-01 Schaalvergroting in de zaadindustrie en genetische modificatie
 CGM/110428-04 Hybridisatie en introgressie tussen Koolzaad (*Brassica napus*) en Raapzaad (*Brassica rapa*) in Nederland

- CGM/110531-01 Gentherapie in China
- CGM/110913-02 Een analyse van werkwijze en effectiviteit van multi-stakeholderplatforms
- CGM/110920-02 Klimaatsverandering en verwildering van gewassen in Nederland
- CGM/111012-01 Epigenetica, ggo-regelgeving en milieuveiligheid
- CGM/111129-01 Een analyse van de mediaberichtgeving over biotechnologie in verschillende landen en werelddelen

2012

- CGM/120309-02 Aanbieding onderzoeksrapport: 'Can transgenic crops go wild? A literature study on using plant traits for weediness pre-screening'
- CGM/120501-01 Aanbieding onderzoeksrapport: 'Methodology for environmental risk assessment in medical and veterinary biotechnology'
- CGM/120514-01 Aanbieding onderzoeksrapport: 'The possible role of honey bees in the spread of pollen from field trails'
- CGM/120703-02 Aanbieding onderzoeksrapport 'Algae and Genetic Modification. Research, production and risks'
- CGM/120709-04 Aanbieding onderzoeksrapport 'The potential of applying bioinformatics approaches in the risk assessment of genes that lack a function annotation'
- CGM/121016-01 Aanbieding onderzoeksrapport 'General surveillance van genetisch gemodificeerde gewassen - Inventarisatie van monitoringssystemen in de agrarische ruimte'
- CGM/121030-01 Aanbieding onderzoeksrapport 'Gene therapy clinical trials: what about the environment? A comparison between the Netherlands and North America'
- CGM/121127-01 Aanbieding onderzoeksrapport 'The use of statistical tools in field testing for effects of GM plants on non-target organisms'

2013

- CGM/130131-01 Aanbiedingsbrief bij het onderzoeksrapport 'Inventory of possible crop cultivation changes as a result of the introduction of GM crops in the Maritime Zone of Europe'
- CGM/130729-01 Aanbiedingsbrief bij het onderzoeksrapport 'Inventory and guidelines for studies on the interactions of the soil microbiota with genetically modified plants'
- CGM/131024-01 Aanbiedingsbrief bij het onderzoeksrapport 'The contribution of metabolomics research to the environmental risk assessment of genetically modified plants'

2014

- CGM/140225-01 Signalerende aanbiedingsbrief onderzoeksrapport 'Recombinant Allergens: working safely with recombinant allergenic biologicals'
- CGM/140616-01 Signalerende aanbiedingsbrief onderzoeksrapport 'Do It Yourself Biology, een verkenning van ontwikkelingen in Nederland'
- CGM/141014-01 Signalerende aanbiedingsbrief bij onderzoeksrapport 'Bacillus thuringiensis toxins: their mode of action and the potential for interaction between them'
- CGM/141110-01 Signalerende aanbiedingsbrief onderzoeksrapport 'Survey of Field trials with Genetically Modified Plants – Global trends and developments'
- CGM/141203-01 Signalerende aanbiedingsbrief onderzoeksrapport 'Can interactions between Bt proteins be predicted and how should effects on non-target organisms of GM crops with multiple Bt proteins be assessed?'
- CGM/141208-01 Signalerende aanbiedingsbrief onderzoeksrapport 'Ecological and experimental constraints for field trials to study potential effects of transgenic Bt-crops on non-target insects and spiders'
- CGM/141216-01 Signalerende aanbiedingsbrief bij onderzoeksrapport 'GM vaccines: from bench to bedside'

2015

- CGM/150305-02 Signalering bij onderzoeksrapport Economische analyse van de Nederlandse biotechnologiesector
- CGM/150904-02 Signalering bij onderzoeksrapport "Assessment of preclinical gene therapy studies worldwide"
- CGM/150929-01 Mogelijke economische impact van gebruik van diervirussen tegen kanker
- CGM/151103-05 Aanbiedingsbrief bij onderzoeksrapport Opvattingen over genetische modificatie en genetisch gemodificeerde organismen
- CGM/151126-01 Adviserende en signalerende aanbiedingsbrief bij rapport 'Screening of the COGEM lists of non-pathogenic bacteria and fungi for postharvest diseases and plant pathogens'
- CGM/151203-01 Aanbiedingsbrief bij onderzoeksrapport Biological control of pests in GM plant experiments: risks, benefits and consequences for containment
- CGM/151217-01 Aanbiedingsbrief bij onderzoeksrapport Testing impacts of toxic compounds from transgenic crops on non-target arthropods in tier-1 studies: exposure and response

BRIEVEN

2011

- CGM/111125-04 Brief over de implicaties van het influenzaonderzoek aan het ErasmusMC

IN OPDRACHT VAN DE COGEM SAMENGESTELDE ONDERZOEKSRAPPORTEN

2011

- CGM 2011-01 Drivers of Consolidation in the Seed Industry and its Consequences for Innovation
P. Schenkelaars (Schenkelaars Biotechnology Consultancy), H. de Vriend (LIS Consult) & N. Kalaitzandonakes (University of Missouri)
- CGM 2011-02 Survey on the implementation of Directive 2009/41/EC: regulations in Europe on the contained use of genetically modified organisms
Ameco Environmental Services, Utrecht, The Netherlands & Horizons sprl., Lasne, Belgium
- CGM 2011-03 Gene Therapy in China: From a Dutch perspective
L.C.M. Kaptein, Y. Li & G. Wagemaker (Erasmus Medical Centre)
- CGM 2011-04 Epigenetics, an update
J.P. Nap (Plant Research International, Wageningen UR) & A. Geurts van Kessel (Radboud Universiteit)
- CGM 2011-05 De praktijk van kleine kwekers in de aardappelveredeling in Nederland
E.T. Lammerts van Bueren (Louis Bolk Instituut) & J. P. van Loon
- CGM 2011-06 Hybridisation and introgression between Brassica napus and Brassica rapa in the Netherlands
S.H. Luijten & T.J. de Jong (Institute of Biology, Leiden University)
- CGM 2011-07 Bijlage 1: Classification of bacterial pathogens
A. van Belkum (Erasmus Universiteit)
- CGM 2011-08 Classificatie humaan- en dierpathogene fungi
T. Boekhout (Centraalbureau voor Schimmelcultures, CBS-KNAW)
- CGM 2011-09 De komst van sociale media: Een nieuwe dynamiek in het debat over biotechnologie?
H. de Vriend (LIS Consult) & L. Hanssen (Deining Maatschappelijke Communicatie & Governance)

- CGM 2011-10 Multi-stakeholderplatforms: Een analyse van werkwijze en effectiviteit
A. Jansen, H. Brunt & R. Schilpzand (Schuttelaar & Partners)
- CGM 2011-11 Crop volunteers and climate change. Effects of future change on the occurrence of maize, sugar beet and potato volunteers in the Netherlands
C.C.M. van de Wiel, L. van den Brink, C.B. Bus, M.M. Riemens, L.A.P. Lotz & M.J.M. Smulders (Wageningen-UR)
- CGM 2011-12 Biotechnology in the news. Lessons from a quantitative analysis of news articles on biotechnology between July 2005 and June 2010
H. de Vriend (LIS Consult), W. Vos, Y. Heldens, A. Lammers, R. Nijskens & C. Pan

2012

- CGM 2012-01 Can transgenic crops go wild? A literature study on using plant traits for weediness pre-screening
S.P. Kos, T. J. de Jong & W. L.M. Tamis (Institute of Biology Leiden, Institute of Environmental Sciences)
- CGM 2012-02 The possible role of honey bees in the spread of pollen from field trails
H.A.W. Kleinjans, S.J. van Keulen, T. Blacquièrre, C.J.H. Booij, C.H. Hok A Hin, A.C.M. Cornelissen & J.A. van Dooremalen (Ameco Environmental Services & bees@wur, Plant Research International)
- CGM 2012-03 The potential of applying bioinformatics approaches in the risk assessment of genes that lack a function annotation
C. Francke (Center for Molecular and Biomolecular Informatics, NCMLS, Radboud University Nijmegen Medical Center)
- CGM 2012-04 Methodology for environmental risk assessments in medical and veterinary biotechnology
P.L.J. Rüdelsheim & G. Smets (Perseus BVBA)
- CGM 2012-05 Algae and Genetic Modification. Research, production and risks
C. Enzing, A. Nooijen, G. Eggink, J. Springer, R. Wijffels (Technopolis group & Food and Biobased Research Wageningen UR)
- CGM 2012-06 The use of statistical tools in field testing for effects of GM plants on non-target organisms (NTOs)
A.V. Semenov (Microbial Ecology, CEES, University of Groningen)
- CGM 2012-07 Gene therapy clinical trials: what about the environment? A comparison between the Netherlands and North America
P.L.J. Rüdelsheim & G. Smets (Perseus BVBA)
- CGM 2012-08 General Surveillance van genetisch gemodificeerde gewassen. Inventarisatie van monitoringssystemen in de agrarische ruimte
L. van den Brink, C.B. Bus, L.A.P. Lotz, C.C.M. van de Wiel, M.M. Riemens & R.D. Timmer (Praktijkonderzoek Plant & Omgeving & Plant Research International, Wageningen UR)
- CGM 2012-09 Inventory of possible crop cultivation changes as a result of the introduction of GM crops in the Maritime zone of Europe: An overview for Maize, Sugar beet and Potato
M.M. Riemens, C.C.M. van de Wiel, L. van den Brink, C.B. Bus & L.A.P. Lotz (Plant Research International & Applied Plant Research, Wageningen UR)

2013

- 2013-02 Options for containment of genetically modified mobile arthropods
K. Booij (Wageningen-UR)
- 2013-03 Inventory and guidelines for studies on the interactions of the soil micro biotica with genetically modified (GM) plants
A. Semenov & D.J. van Elsas (Rijksuniversiteit Groningen)
- 2013-04 The contribution of metabolomics research to the environmental risk assessment of genetically modified plants
R.A. de Maagd & R.D. Hall (Wageningen-UR)

2014

- 2013-01 Mycotoxins and assessment of environmental risks in laboratory conditions in The Netherlands
C. Waalwijk & W.C.M. de Nijs (Wageningen-UR)
- 2014-01 Recombinant Allergens: working safely with recombinant allergenic biologicals
P.L.J. Rüdelsheim & G. Smets (Perseus)
- 2014-02 *Bacillus thuringiensis* toxins: their mode of action and the potential for interaction between them
N. van der Hoeven (ECO TAT)
- 2014-03 Do it yourself biology: een verkenning van ontwikkelingen in Nederland
H. de Vriend (LIS Consult) & P. van Boheemen (Waag Society)
- 2014-04 Survey of Field trials with Genetically Modified Plants – Global trends and developments
P.L.J. Rüdelsheim & G. Smets (Perseus)
- 2014-05 Can interactions between Bt proteins be predicted and how should effects on non-target organisms of GM crops with multiple Bt proteins be assessed?
A. De Schrijver (WIV-ISP)
- 2014-06 Ecological and experimental constraints for field trials to study potential effects of transgenic Bt-crops on non-target insects and spiders
K. Booij (Wageningen-UR)
- 2014-07 Biotechnologie: Informatie uit octrooien
T. Stoop (Octrooicentrum Nederland)
- 2014-08 GM-vaccines: From bench to bedside
JHCM Krejtz, B. Ramezanzpour, K.D. S. Fernald & L.H.M. van de Burgwal (Erasmus MC)

2015

- 2015-01 Economische analyse van de Nederlandse biotechnologiesector
A. van der Giessen, G. Gijsbers, O. Koops en F. van der Zee (TNO)
- 2015-02 Inventariserend onderzoek naar de potentiële blootstelling van aquatische organismen aan plantmateriaal van Bt-maïs
E. Dijkhuis, J. Loermans (FLORON), M. De Graaff en M. Wagelmans (Bioclear)
- 2015-03 Assessment of preclinical gene therapy studies worldwide
J. Verhagen, P. Buijs, B. van den Hoogen en, C.H.J. van Eijck (Erasmus MC)
- 2015-04 Biological control of pests in GM plant experiments: risks, benefits and consequences for containment
K. Booij & G. Messelink (Wageningen UR)
- 2015-05 Opvattingen over genetische modificatie en genetische gemodificeerde organismen
L. Hanssen (Deining Maatschappelijke Communicatie Nijmegen), A. Dijkstra (Universiteit Twente Enschede), J. Gutteling (European University Cyprus), S. Boekee (Newcom Research Amsterdam), S. Sleenhoff (Technische Universiteit Delft), W. Betten (Vrije Universiteit Amsterdam) en N. Van der Veer (Newcom Research Amsterdam)
- 2015-06 Screening of the COGEM lists of non-pathogenic bacteria and fungi for postharvest diseases and plant pathogens
R.A.A. van der Vlugt, M. Verbeek, W. Molhoek en L. Stevens (Wageningen UR)
- 2015-08 Testing impacts of toxic compounds from transgenic crops on non-target arthropods in tier-1 studies: exposure and response
K. Booij en Y.T. Qiu (Wageningen UR)

DOOR DE COGEM GEORGANISEERDE SYMPOSIA, WORKSHOPS EN HOORZITTINGEN

2011

- 20 januari 2011 *GM virus as medicine. Panacea or Pandora's box*
Amsterdam
- 29 juni 2011 *Besloten expertbijeenkomst Bioveiligheid en Synthetische Biologie*
Utrecht, in samenwerking met het Rathenau Instituut
- 25 oktober 2011 *GM animals: Perspectives and perceptions*
Amsterdam

2012

- 23 januari 2012 *Workshop Herziening van de Regeling ggo*
Utrecht
Georganiseerd door het BVF-platform en de COGEM
- 29-30 november 2012 *International scientific workshop 'Non-target organisms and GM crops: Assessing the effects of Bt proteins'*
Amsterdam
Georganiseerd door de EFSA en de COGEM
- 12 december 2012 *Synbio Workshop (Paris 2012), risk assessment challenges of synthetic biology*
Parijs, Frankrijk
Georganiseerd door de Haut Conseil des biotechnologies (HCB, Frankrijk), Biosafety and Biotechnology Unit (SBB, België), Zentrale Kommission für die Biologische Sicherheit (ZKBS, Duitsland) en de COGEM

2013

- 21 november 2013 *Symposium Omgaan met risico's, dansen op een slap koord!*

2014

- 15 oktober 2014 *International scientific workshop 'stacked Bt genes: assessment of effects on non-target organisms', Amsterdam*
Georganiseerd door: Scientific Institute of Public Health (WIV-ISP; Belgium), la Comision Nacional de Bioseguridad (Spain), the Advisory Committee on Releases to the Environment (ACRE; UK) en COGEM
- 16 & 17 oktober 2014 *The 7th Meeting of the European Advisory Committees on Biosafety in the field of contained use and deliberate release of GMOs (MEACB), Amsterdam*
- 20 november 2014 *International workshop on a socio-economic assessment framework for GMOs, Amsterdam*

2015

- 5 & 6 november 2015 *International meeting 'Genome on demand – Exploring the implications of human genome editing', Amsterdam*
Georganiseerd door: Gezondheidsraad en COGEM

EVENT REPORTS

2013

- CGM/130912-01 *Non-target organisms and GM crops: Assessing the effects of Bt proteins*
- CGM/130815-01 *Risk assessment challenges of Synthetic Biology*

2014

- CGM/141211-01 International workshop on a socio-economic assessment framework for GMOs
- CGM/141217-01 Event report International scientific workshop 'Stacked Bt genes: assessment of effects on non-target organisms'

ANDERE PUBLICATIES

2011

- Mampuy R & Roeser S (2011). Replicating GM viruses in cancer therapy; A conflict of emotions? *Journal of Disaster Research* 6: 514-523

2013

- Bovers M & Devos Y (2013). International Scientific Workshop "NTOs and GM crops: assessing the effects of Bt proteins" IOBC-WPRS Bulletin 97: 23-30
- Pauwels K, Mampuy R, Golstein C, Breyer D, Herman P, Kaspari M, Pagès J-C, Pfister H, van der Wilk F, Schönig B (2013). Event report: SynBio Workshop (Paris 2012) - Risk assessment challenges of Synthetic Biology. *Journal für Verbraucherschutz und Lebensmittelsicherheit* 8: 215-226
- Schagen E & Hospers G (2013). In spagaat tussen patiënt en milieu. *Medisch Contact* 68: 390-392

2014

- Schagen FH, Hoeben RC, Hospers GA (2014). Off-label prescription of genetically modified organism medicines in Europe: emerging conflicts of interest? *Human Gene Therapy* 25: 893-896

2015

- Mampuy R & Brom FWA (2015). Governance strategies for responding to alarming studies on the safety of GM crops. *Journal of Responsible Innovation* 2: 201-219
- Mampuy R & Brom FWA (2015). Ethics of Dissent: A plea for restraint in the scientific debate about the safety of GM crops. *Journal of Agricultural and Environmental Ethics* 28: 903-924

